

94967

Vežbovnik

(Exercier-Reglement)

za

cesarske in kraljeve peš-čete.

Poslovenil in založil

Andrej Komel plemeniti Sočebčan,

čoln. kpl. major v p.

V Celovcu, 1890.

Natisnila tiskarna družbe sv. Mohorja.

Hanko Sevar
v. p. kpl. podčastnik

Pelotte - Roshay - Brounne
Maitre

Roshay the system - pelotte

Vežbovník

(Exercier-Reglement)

za

cesarske in kraljeve peš-čete.

Poslovenil in založil

Andrej Komel plemeniti Sočebran,

c. in kr. major v p.

V Celovcu, 1890.

Natisnila tiskarna družbe sv. Mohorja.

355,541 : 356 (436)

94967

94967

D116/1950

Uvod (Einleitung).

Občne določbe (Allgemeine Bestimmungen).

1.* Izobražba v mirnem času je pouk in priprava čete za vojno. Četa mora pri tem dobiti samozavest, da kaj premore, da je kaj vredna in da ima dobre poveljnike.

2. Pri vseh razmerah se mora od vojakov zahtevati, da so pokorni, hitro ubogljivi, pazljivi in da napnejo vse svoje moči.

3. Pri vežbanju je posebno gledati na napeto držanje, strogi red, in da se moštvo giblje in orožje suče točno po propisih.

5. Pri vsaki vežbi (vaji) je gledati na glavni namen, da so namreč vojaki bolj ročni in pripravljeni za boj.

Znanstveno razkazovanje in razlaganje naj se omeji na najmanjšo mero.

Uči se naj le to, kar je lahko umljivo in potrebno; tega pa naj se vojak tako dobro nauči in navadi, da se mu zdi, kakor bi mu bilo že od mladega prirojeno.

Ta navada mu da mirno srce in točno gotovost pri izvršitvi.

Ukazi (Befehle).

11. Z ukazi se četa točno vodi.

15. Zapovedke (komande) mora četa precej izvršiti, tako da se četa izroči v popolno oblast poveljniku.

* Številka znači točko avtentičnega vežbovnika.

16. Vse zapovedke — posebno pri strelnem boju — se morajo narekovati vedno jednako, mirno in glasno. Čez mero pa ni treba upiti.

Če je zapovedka sestavljena iz več slogov ali besedij, mora se zapovedano izvršiti brž potem, pa ne prej, kadar je izrečen zadnji slog ali zadnja beseda, zato se mora zadnji slog bolj glasno povdariti, kadar je treba kaj hitro in na jedenkrat izvršiti. Prvi slogi in prve besede zapovedke se izrečejo počasi, zadnji slog pa kratko in glasno, zato je v službovniku tisti slog **debelo** tiskan. Kadar je zapovednik prve sloge počasi izgovoril, mora nekoliko utihniti in potem zadnji slog jasno zaklicati.

V času tega premolka (Pause) pa ne sme vojakom dajati opominov.

Med vežbanjem šarže ne smejo upiti ali posluševati se drugih pomočkov, da bi postav (Aufstellung) itd. popravili (točke 257 in 279).

17. „Doglasi (avize) [objave] se ne izvršujejo precej, ampak včasih še le po sledeči zapovedki.

19. Znaki s trobilom in udarci z bobnom se dajejo in ponavljajo le na ukaz poveljnika, če je tisti poveljnik pododdelka ali več.

Med bojem se sme dati le znak: „Sturm“ (skok) in pa — če se ni bati, da bi se narobe razumelo, tudi znak „Feuer einstellen“ (ne streljaj) in „Vergatterung“ (zbor).

20. „Klice“ (Anruf-Signale) smejo rabiti samostojno delujoče čete, da pokličejo posamične odposlane kompanije (bataljone).

21. „Žvižgalka“ (Signalpfeife) se rabi samo za povelje „Feuer einstellen“ (ne streljaj), in pa da pokliče kakega posameznika (kak oddelek). Za prvo

povelje se večkrat, za drugo le jedenkrat na kratko pa močno zažvižga.

22. Ob jednom z zapovedko (z doglasom) se sme tudi z roko pokazati, kam je treba marširati, tudi se lahko z roko označi (naznani), kdaj se naj kako kretanje začne ali vstavi, in sicer tako, da se roka naravnost kviško vzdigne in potem hitro navzdol zavihti (točka 83).

Za posebne slučaje mora poveljnik določiti potrebne znake. (Službovnik II. del, točka 265.)

23. Če ti pomočki ne zadostujejo, potem morajo ukaze donášati adjutanti in ordonance.

Obnašanje poveljnikov (Benahmen der Commandanten).

24. Mirnost, možatost, sigurnost, samozavest, žilavost in vedno jednaka resnost ter ojstrost pridobijo poveljniku spoštovanje, pokorščino in upliv pri četi.

Obnašanje poveljnika je za četo velikega pomena. (Službovnik II. del, točka 378.)

V vojni — posebno v osodepolnih trenutkih — bo podredjenik (Untergebene) nehoté vse tako storil, kakor mu veli pred frontjo stoječi poveljnik, če se tisti zna odločno in sigurno obnašati.

25. Poveljniki ne smejo naravnost segati v delokrog svojih podredjenikov (podložnikov), oni ne smejo nikoli pozabiti, da so svojih podredjenikov vodniki in učitelji; če se tedaj po zmoti kaka napaka naredi, morajo mirni in hladne krvi ostati.

32. Pri bojnih vežbah (vajah) se morajo vsi poveljniki tako obnašati, kakor bi šlo za resnico.

Prvi del (Erster Theil).

Posamezna izobražba (Einzel-Ausbildung).

§ 2. Stoja (Stellung).

34. Stoja mora biti ravna in neprisiljena.

Obe peti morate biti v jednakej črti tako tesno vkup, kolikor je vojaku mogoče.

Pri prstih morajo biti noge enakomerno na zunaj tako obrnjene, da je nožni palec od palca toliko oddaljen, kolikor je vojakova stopal dolga.

Od pravilnega položaja nog odvisno je dobro držanje života in ramen.

Trebuš ne sme biti ne v se potegnjen ne raztegnjen, život mora biti prosto iz beder vzdignjen in neprisiljeno nekoliko naprej pripognjen in nagnjen.

Rame naj se držé naravno, ne gori potegnjene, in obe pleči naj se tako nazad potegneta, da se prsa obokajo.

Roke ležé neprisiljeno z dlanmi tako na bedrih, da se palci dotikajo hlačnega šiva.

Glava se ima ravno držati, ne da se obradek naprej stegne, obraz in oči naj bodo naravnost naprej obrnjene.

Teža telesa počiva na sredi podplatov.

35. Na zapovedko (komando):

„**Ruht!**“ (Odmor!)

sme vojak na mestu zavzeti držanje, kakor mu bolje ugaja, ali leve pete ne sme premakniti z mesta, niti ne sme govoriti; — ob maršu je oproščen propisanega držanja in izvršbe koraka, mora pak v enakem koraku hoditi.

Na zapovedko:

„Habt — acht!“ (Pozor!)

poprime brzo zopet napeto držanje, oziroma propisani korak.

36. V vrsti (Glieder) stojе vojaki drug do drugega v „razmaku“ (Abstand), da so pol dlani vsak-sebi. Rame, kakor pete napravijo ravno črto — „frontno črto“ (Frontlinie) — kraji iste zovejo se „desno“ in „levo krilo“ (rechter und linker Flügel).

Na vsako krilo vrste se postavi kak podčastnik, razvodnik (patrolovodja) ali kak izvežban vojak kot krilna šarža ter se označi sredina vrste (infanterist J.). Glasbenik stoji dva koraka za sredino.

37. „Antreten!“ (Vrstaj se!)

„Abtreten!“ (Odstopi!)

38. „Öffnen!“ (Razmakni!)

„Schliessen!“ (Primakni!)

39. Da se popravijo slabo izvršena kretanja in rokohvati (Griffe), doglasi (avizira) se:

„Herstellt!“ (Povrat!)

na kar se prejšnja stoji zopet zavzame.

§ 3. Obrati glave in telesa (Kopf- und Körperwendungen).

40. Na zapovedko:

„Rechts (links) — schaut!“ (Desno [levo] — glej!) obrne vojak glavo in pogled, ne da bi rane zasukal, tako daleko, da obratu nasprotno oko dospe ravno v srednico telesa.

Na zapovedko:

„Habt — Acht!“ (Po-zor!)

obrne glavo in pogled zopet v pravo (naravnost).

41. Obrati telesa na mestu izvršujejo se zmiron na peti, koja je na strani obrata. S pod-

platom druge noge se pritisne primerno obratu na tla, potem se pa ova noga pritisne k že stoječi.

Med maršem se obrati telesa naredé po točki 72., to je na podplatu tiste noge, ki se ravno spredaj nahaja.

42. Na zapovedko:

„Rechts (links) — **um!**“ (celi obrat) (Desno [levo] — kren!)

43. Po celem obratu se zove prednji del vrste: „Tete“ (čelo), zadnji „Queue“ (konec).

44. „Halb — **rechts (links)!**“ (poluobrat) (Polu desno [levo]!)

45. „Kehrt — **Euch!**“ (obrat nazad) [Nazad — front!]

46. Krila vrste (Flügel des Gliedes) obdržé pri obratu nazad svoja prejšnja imena. Glasbenik (Spielmann) ostane pred obračeno frontjo.

47. Obratek v prejšnjo stoji se izvrši na zapovedko: „Links (Rechts) — **Front!**“ (Levo [desno] — front!)

„Grad — **aus!**“ (U - prav!)

„Vorwärts — **Front!**“ (Napred — front!)

§ 4. Kretanja (Bewegungen).

Marš v obče (Der Marsch im allgemeinen).

48. Na marširanje (korakanje) je treba obračati posebno pozornost.

Vsako kretanje mora se izvršiti s prostim, neprisiljenim držanjem telesa.

49. Bržina (hitrost) marša (hoda), to je akt, znaša: v „koraku (Schritt) 115,

v „brzem koraku (Schnellschritt) 125,

v „teku (Laufschritt) 160 korakov v jedni minuti.

50. Korak je dolg pri navadnem in brzem koraku 75 centimetrov, pri teku pa 90 centimetrov.

51. Navadna hoja je korakanje.

Hitrejše premikanje (hitri korak, tek) se sme le tedaj zaukazati, če je neobhodno potrebno, in ako četa ni že preveč upehana.

52. Pred hodom ali tudi med hodom, če je treba smer (Marschrichtung) spremeniti, doglasi (avizira) zapovednik:

„Direction!“ (Pravec!)

proti kateri strani naj se kretanje vrši.

Pri kratkih kretanjih pa ni treba predmeta za pravec (Directions-Object) označiti.

Kot predmet direkcije (Directions-Object) se izbere kaka daljna, pa dobro vidna stvar (zvonik, konec gozda itd.), če pa takih stvari ni, pa kaka cesta itd.

Predmet pravca se mora označiti (pokazati) ali ravno prej ali brž po doglasu „Grad aus“, „Rechts (Links) Front“ „uprav“, „desno (levo) front“ ali „Kehrt Euch (Vorwärts Front)“ („nazad front [napred front]).

53. Da se res hodi naravnost proti direkcijnemu predmetu, za to ima navadno skrbeti oni podčastnik, ki se nahaja na desnem krilu ali pa spredaj, zato se isti imenuje: „Directions-Charge“ (direkcijna šarža).

Direkcijna šarža hodi v ravni črti proti direkcijnemu predmetu.

Če zapovednik sam vodi, hodi pa direkcijna šarža za njim.

Če se direkcija ni določila, hodi direkcijna šarža navpično na frontno stojo.

Po direkcijni šarži morajo se vsi ravnati, da ostanejo v ravni vrsti, drug tik drugega, in da stopajo po taktu. (Richtung, Deckung, Takt.)

54. Z doglasom:

„Direction links!“ (Direkcija levo!)
prenaša se direkcija na šaržo levega krila.

55. Na zapovedko:

„Marschieren! — **Marsch!**“ (Stopati! — Sto — paj!) se leva noga skrivi, naprej privzdigne in potem z ravnim kolenom in na zunaj in navzdol obrnjenimi nožnimi prsti in naprej privzdignjenim životom za jeden korak pred desno nogo postavi na tla.

V tem, ko se leva noga na tla postavi, se privzdigne peta desne noge, potem se desna noga z navzdol obrnjenimi prsti blizu tal pomakne naprej mimo leve noge in se postavi na tla za jeden korak pred levo nogo.

To kretanje se potem nadaljuje po taktu, pa ravnega telesa brez omahovanja in križanja nog; roke pri tem lahko in neprisiljeno mahajo naprej in nazaj.

56. Na zapovedko:

„**Halt!**“ (Stoj!)
postavi vojak zadnjo nogo za polni korak naprej in potegne drugo nogo k prvi.

57. „Kurzer — **Schritt!**“ (Kratek ko — rak!)

„Voller — **Schritt!**“ (Polni ko — rak!)

58. „Wechselt — **Schritt!**“ (Menjaj ko — rak!)

59. Če so tla takove, da je težko ali da ni mogoče stopati z enakim korakom, tedaj se zaukaže:

„Ohne Schritt!“ (Brez koraka!)

Da se pa zopet enakomerni korak doseže, veleti je:

„Gleicher — **Schritt!**“ (Jednak ko — rak!)

60. „Schnellschritt — **marsch!**“ (Brzim korakom sto — paj!)

„Laufschritt — **marsch!**“ (Tekom — stopaj!)

„Schritt!“ (Korak!)

ali: „**Halt!**“ („**Kniet!**“ ali „**Nieder!**“) [**Stoj!**
(Klekni! ali Na tla!)]

63. Na zapovedko:

„**Auf!**“ (Vstan'!)

dvigne se vojak — iz ležečega položaja najprej na
klečanje — puška se vzame „k nogi“.

64. Med hodom se na zapovedko:

„**Kniet!**“ ali „**Nieder!**“ (Klekni ali Na tla!)
kretanje preneha.

Za nadaljevanje hoda ima se vojak na doglas
(avizo): „**Marschieren!**“ (Stopati!)
zopet dvigniti in puško na ramo djati.

Frontalni marš (Frontmarsch).

65. „**Marschieren! Direction!**“ (Stopati!
Pravec!)

„**Glied — Marsch!**“ (Vrsta sto — paj!)

„**Direction links!**“ (Pravec levo!)

68. „**Glied — Halt!**“ (Vrsta — stoj!) ali:

„**Kniet!**“ ali „**Nieder!**“ (Klekni, ali Na tla!)

69. „**Glied rückwärts — marsch!**“ (Vrsta na-
zad sto — paj!)

„**Glied — Halt!**“ (Vrsta — stoj!)

70. Prelaz v kratki in polni korak, obrati glave
in rokohvati s puško: „**Na preves**“ (In die Balance),
„**Na rame**“ (Schultert), „**Natakni (iztakni) bod**“ (Ba-
jonnett auf und ab) imajo se včasih vežbati.

71. „**Öffnen**“ in „**Schliessen**“ („**Razmakni**“ in
„**primakni**“) med hodom odredi se kakor na mestu.

Postranski marš (Seitenmarsch).

73. „**Rechts (Links) — um!**“ (Desno [levo] —
kreni!)

„**Marschieren! Direction!**“ (Stopati!
Pravec!)

„Glied — **Marsch!**“ (Vrsta sto — paj!)
med hojo:

„Rechts (Links) — **um!** Direction.....!“
(Desno [levo] — kren! Direkcija...!)

74. „Links (Rechts) — herstellen!“ (Levo
[desno] se — vrstaj!)

Poteza (Ziehung).

75. „Ziehung halb — **rechts! (links!)**“ (Po-
teza polu — desno! [levo!])

„Marschieren! Direction.....!“ (Stopati!
Direkcija.....!)

„Glied — **Marsch!**“ (Vrsta sto — paj!);
med hojo:

„Ziehung halb — **rechts (links)!**“ (Po-
teza polu — desno [levo]!)

„Direction.....!“ (Direkcija.....!)

76. „Grad — **aus!** Direction.....!“ V — prav!
Direkcija.....!)

Zasuk (Schwenkung).

77. Zasuki naredé se v katerem koli kotu, koji
praviloma ne presega 90 stopinj. Zasuki od manj
nego 90 stopinj morajo se često (mnogokrat) vežbati.

78. „Rechts (Links) schwenken! Glied — **Marsch!**“
(Zasuk desno [levo]! Vrsta sto — paj!)

79. Za zasuk med hodom zapove se:

„Rechts (Links) — **schwenkt!**“ (Desno
[levo] za — suči!)

80. „Glied — **Halt!**“ (Vrsta — stoj!) ali:

„Grad — **aus!** Direction....!“ (V — prav!
Direkcija.....!)

§ 5. Ravnja (Richtung).

83. „Rechts (Links) richt — **euch!**“ (Desno
[levo] se rav — naj!)

„Habt — **Acht!**“ (Po — zor!)

85. „Richtung rechts (links)! Chargen — **Marsch!**“
(Ravnja desno [levo]! Šarže sto — paj!)

„**Halt!**“ (Stoj!)

„Rechts (Links) richt — **euch!**“ (Desno [levo] se rav — naj!)

„Habt — **Acht!**“ (Po — zor!)

86. „Richtung rechts (links)! Rückwärts — **Marsch!**“ (Ravnja desno [levo]! Nazad sto — paj!)

„**Halt!**“ (Stoj!)

„Rechts (links) richt — **euch!**“ (Desno [levo] se rav — naj!)

§ 6. Rokohvati s puško (Gewehrgriffe)

87. Rokohvati naj se zvrše hitro in sigurno, pa ne prenagljeno in ne, da se puška poškoduje.

Pri tem smejo se samo ramena in roke ganiti, držanje telesa ostaja ravno in čvrsto.

88. Puška se postavi ali poleg desne noge na tla — „k nogi“ (Beim Fuss) — ali se nosi na desnem ramenu — „na rami“ (Schultert).

Praviloma se puška vzame „k nogi“, kadar se četa ne pomika.

91. Zapiralo (Sperrklappe) je vselej zatvorjeno, pri nenabiti puški je bijenica (Schlagfeder) nenapeta in merilo v normalni legi. (Normal-Stellung.)

95. „In die — **Balance!**“ (Na pre — ves!)

96. „Beim Fuss!“ (K nogi!)

pusti vojak puško dol smukniti in postavi isto polagoma na tla.

„Beim Fuss“ (K nogi) ne sme se nikdar zapovedati iz stoje naramljene puške.

97. „In die — **Balance!**“ (Na pre — ves!)

98. „Schul — **tert!**“ (Na ra — me!)

99. „Bajonnett — auf!“ (Natakni — bod!)
 100. „Bajonnett — ab!“ (Snami — bod!)
 101. „K molitvi“ in „poklekni k molitvi“ se izvršita iz stoje „k nogi“.
 102. „Zum — **Gebet!**“ (K moli — tvi!)
 „Vom — **Gebet!**“ (Od moli — tve!)
 „Kniet nieder zum — **Gebet!**“ (Klekni k mol — itvi!)
 103. „Czako (Hut, Kappe) — **ab!**“ (Odkrij gla — vo!)
 104. „Czako (Hut, Kappe) — **auf!**“ (Pokrij gla — vo!)
 „Auf vom — **Gebet!**“ (Vstani od moli — tve!)
 105. „Zum — **Schwören!**“ (K prise — gi!)
 „Czako (Hut, Kappe) — **auf!**“ (Pokrij gla — vo!)

§ 7. Nabijanje in streljanje (Laden und Schiessen).

107. Vojak mora biti izurjen v vseh rokohvatih (ročnih poprijemkih) za nabijanje puške in za streljanje, najžestoji, sedi, kleči ali leži, in to pri vseh razmerah, celo po noči, in pri tem mora biti tako ročen in siguren, da mu v strelnem boju ni toliko treba gledati na puško, ampak da večji del pozornosti lahko obrne na sovražnika in zapovedke (komande).

108. Najpoprej se mora rabiti strelivo v levi torbi, ono v desni torbi pa le v največji potrebi.

Strelivo, ki se je vzelo iz patronjakov in postrelilo, mora se nadomestiti iz tornistra. Pri tem si smejo vojaki med seboj pomagati.

Poprej ko se kartoni denejo v patronjake, se morajo pokrovi odtrgati. Če se le jeden stražni karton v patronjak spravi, mora se pokrov na njem pustiti.

Posamični magazini se iz patronjaka tako jemljejo, da vojak s koncem srednjega prsta desne roke pod magazin seže in ga privzdigne, potem pa s palcem, s kazalcem in srednjim prstom prime in vun potegne.

109. Zapiralo mora biti zmirom zaprto, naj bo puška nabita ali ne. Odpre se le, kadar je treba nabijati ali streljati.

110. Laden! „La — **det!**“ (Nabijati! Na — bij!)

112. Na doglas (avizo):

„Schiessen!“ (Streljati!)

se godi priprava, kakor pri nabijanju.

Poveljnik pové kratko in točno, kam se naj strelja, in sicer najpreje v kateri smeri (Richtung), potem pokaže sovražnika, na kojega je streljati, in naznani tudi na koliko korakov daljave naj se merilo uravná, ako ne ugaja navadni merilni stav (Aufsatzstellung).

Cilj, na katerega se strelja, se mora tudi pri vajah že prej izbrati in označiti brž po doglasu za „streljanje“.

Sovažni oddelki se morajo tako imenovati, kakor jih naši strelci vidijo, na pr.:

„Halb rechts, — Infanterie, — **sechshundert!**“ (Poludesno, — pehota, — šest sto!)

„Gradaus auf der Wiese, — Reiterei!“ (Uprav na travniku, — konjica!)

„Gradaus auf der Höhe, — Artillerie — äusserstes linkes Geschütz — **zwölfhundert!**“ (Uprav na višini, — topništvo — skrajni levi top — dva naj sto!)

Vojak mora pazljivo poslušati, kadar mu se cilj napoveduje.

Kje in kakšen je cilj, se mora vojaku na kratko povedati v tistem jeziku, ki ga razume.

113. „Fertig!“ (Gotov!)

se vojak postavi, kakor za „ladet“ (nabij), uravna merilo, če že ni prej dobro uravnano, odpre zapiralo in nabije puško, če še ni nabita. Desnica objame trdo in kar mogoče daleč spredaj puškino grlo, kazalec počiva zraven na desni strani kopita; pogled in puška pa se obrneta na cilj (točka 119.).

114. „An!“ (Na mer'!)

115. „Feuer!“ (Strel'!)

116. „Setzt — ab!“ (Odmak — ni!)

117. Na zapovedko:

„Feuer — einstellen!“ (Ne — streljaj!)

ne sme se pod nikojim pogojem niti jedna patrona več izstreliti; puška se, ako je potrebno, nabije, zapiralo (Sperrklappe) zatvori; vojak ostane v stoji „Fertig“ (Gotov) k streljanju.

Ako se ima streljanje nadaljevati, označi poveljnik cilj po točki 112., na to vojak merilo pregleda — če treba — popravi, in zapiralo zopet otvori.

Na zapovedko:

„In die — **Balance!**“ „(Schultert!)“ [Na pre — ves!] (na rame!)

dene se merilo po „ne streljaj“ v normalni stav, puško se vzame „na preves“ („na rame“).

Na zapovedko:

„Beim Fuss!“ (K nogi!)
poprime se ta stoja.

Po „k nogi“ („na rame“) nadomestijo se izpraznjeni kartoni v patronjaku in ta se zatvori.

118. Na zapovedko :

„Patronen versorgen!“ (Spravi naboje!)
 otvori se patronjak (nabojničar), puška se vzame kot
 „na gotov“ ter izprazni.

125. „Kniet!“ (Poklekni!)

126. „Nieder!“ (Na tla!)

127. „Auf!“ (Vstan'!)

128. Med hojo ne sme vojak niti nabijati niti streljati.

129. „Visitierung des — Gewehrs!“ (Puško na pre — gled!)

„In die — **Balance!**“ (Na pre — ves!)

„Beim Fuss!“ (K nogi!)

130. Kadar se je posamičen vojak dobro naučil, kako se puška porablja, potem se začne nabijanje in streljanje v vrsti.

131. „Nabijati“, „gotov“, „nameri“, „streljaj“, „ne streljaj“, „spravi patrone“, „klekni“, „leži“ in „vstan' od tal“, se v vrsti ravno tako izvršujejo, kakor posamično.

132. Krilne šarže stopijo na zapovedko „Fertig“ za front, da nadzorujejo moštvo.

133. V vrsti se mora streljati v „salvah“ (da vsi na jedenkrat ustrelijo), ali pa „z brzim ognjem“.

Oba načina v vrsti streljati imata se vežbati ne samo stojé, nego tudi klečé in ležé.

Če je strelna črta precej v strani, da ni mogoče naravnost pred se streljati, se mora preje frontna vrsta tako premakniti, da zamorejo naravnost streljati (točka 119).

134. Salva je to, da vojaki hitro, jednako-merno in prav namerijo in vsi na jedenkrat sprožijo.

Vojak, ki mora po strelu nov magazin vložiti in s tem do prihodnje salve še ni gotov, ne sme za drugimi ustreliti, ampak mora počakati, da se zopet nova salva zapove.

135. Na zapovedko:

„Schnellfeuer!“ (Brzi ogenj!)

strelja vsak vojak za se brez ozira na soseda in nabija in strelja, ne da bi se prenaglil, tako dolgo, dokler se ne zapove:

„Feuer einstellen!“ (Ogenj ustaviti!)

Nameri se vedno jednako visoko, tudi če bi se zavoljo dima cilj ne videl več prav dobro.

137. „General — Decharge!“ (V slavo!)

„Fertig!“ (Gotov!)

„Hoch — an!“ (Na — viš!)

„Feuer!“ (Vstrel'!)

§ 8. Izobraževanje za čarkarja (Ausbildung zum Plänkler).

138. Da se mora vojak porabiti kot čarkar (Plänkler), t. j. za boj v raztresenem redu, se mora za to preje dobro izučiti; on mora za to dobiti razum, trdno voljo in samozavest.

On mora vedeti, da čeravno je njegova zveza nekako rahla in nepropisanega reda, je vendar treba zvezo in red ohraniti, in čim več ko je samostojen, tem bolj natančno se mu je držati tistih načel, ki storijo skupno delovanje mogoče.

Vse koristi zemljišča mora hitro zapaziti in porabiti, da s svojim orožjem več opravi, in da se varuje pred sovražnim ognjem.

Sam si lahko prosto izvoli tisto držanje in gibanje telesa, ki se mu za boj najprimernejši zdi.

139. Bolje ko je čarkar izurjen v rabi svoje puške, bolj ko je njegovo telo gibčno, tem bolje bode svojo nalogo izpolnil.

140. Dokler se streljanje ni pričelo, nosi čarkar puško ali na rami ali na preves. Kakor hitro se ne pomika več, izbere si ono držanje telesa, koje mu je pripravnejše ter se pripravi za streljanje (vzame puško gotovo k streljanju).

141. V nepreglednem zemljišču (v gozdu, v vaseh), v obče ondi, kjer se nenadoma na sovražnika naleti, ali če je sovražna konjica blizu, ima se nataktni bodalo.

142. Brž ko se čarkarju streljanje zaukaže, ima si svoje mesto tako izbrati, da zamore predležeče zemljišče dobro pregledati in da v daljavo lahko strelja.

143. Vojaku je treba natanko povedati, koliko je vsako kritje (Deckung) vredno, in ga poučiti, kako si mora to kritje tudi z lopatico (Spaten) popraviti.

Pa tudi najboljše kritje se mora precej brez zamude popustiti, če se to zaukaže, če izza njega ni pripravno streljati, ali zaradi tega, da se naprej pomika.

144. Kdor strelja izza debelega drevesa, se nasloni z levim laktom na drevo, pomakne tudi desno ramo kar mogoče nazaj za drevo, in nameri na desni strani debla. Glavo pokaže izza debla le toliko, da more nameriti.

Če je drevo šibko, pritisne vojak le roko k deblu, tako da ga nekoliko objame in da prsti nekoliko kvišku molijo. V visočini pleč se pritisne puška k deblu naslonjena, če mogoče, na palec in kazalec leve roke.

Drevesa, tudi če so debela, ne dajejo dosti kritja, namreč le od spredaj, ne pa tudi od strani, zato se rabijo kot kritja le tedaj, ako drugega kritja ni.

145. Če namerja vojak skozi kako odprtino (okno, puškarico [Schiessscharte] itd.), postavi se na levo stran luknje in se nasloni na steno, ali pa poklekne in položi puško na spodnji kraj luknje. Ako je od zunaj mogoče k odprtini priti in jo od tal doseči, potem se puška ne sme iz luknje vun pomoliti.

146. Za kakim prsobranom, nasipom, zidom ali rovom ali pri naravnih vzvišbah ali vdrtinah zemlje se nasloni vojak z levo stranjo telesa na kritje, puško pa nasloni na vrh kritja in nameri ali stojé ali sedé ali klečé, kakor je namreč jama globoka, v kateri je zakrit (skrit). Puška naj se pri tem kar je mogoče nasloni.

147. Za grmovjem, plotom, živimi mejami, za snopjem, za visokim žitom itd. izbere si vojak tisto lego telesa, ki se mu najbolja zdi.

148. Pri porabi kritja se mora vojak gledé premikanja telesa in puške toliko prostosti pustiti, kakor si sam najbolje pomagati zna z ozirom na velikost svojega telesa, na lastnosti kritja in na lego cilja.

149. Pri napadu je gledati na to, da se z jednim tekom, to je na jedenkrat tako blizu sovražnika pride, da se zamore na njega streljati.

Daljno napredovanje se vrši v odprtem zemljišču naravnost v teku naprej od postojanke do postojanke (Haltpunkte), ali pa od kritja do kritja. Kjer pa kritja ni, se varujejo vojaki na postojankah s tem, da se vležejo ali pokleknejo.

Na protivnika je treba vedno paziti.

150. Pri obrambi mora se v odkazanih odsekih kriti, pa vendar tako, da se mora izza njih uspešno streljati.

151. Če se protivnik umika, treba ga je s streljanjem preganjati

152. Brez ukaza vojak v boju ne sme nazaj iti. Treba ga je poučiti, da se sovražnemu ognju najbolj tedaj izpostavi, kadar se umika, to je mu hrbet pokaže. Če se umikanje zaukaže, ne sme se vojak dalje umikati, kakor do tiste postojanke, ki jo poveljnik določi. Na zapovedko: „Halt!“ (Stoj!) se mora nepogojno ustaviti, se obrniti in sovražniku zopet nasproti postaviti.

153. Začetek streljanja se zaukaže.

154. Vojak kot čarkar (Plänkler) sme le tedaj streljati, ako mu je mogoče svoj cilj (sovražnika) zadeti; le z **dobrim**, ne pa z **mnoгим** streljanjem se kaj opravi (točka 563.).

Opazovalci (Späher) ali od roja ločeni ljudje smejo le tedaj streljati, kadar nimajo druge pomoči, da bi objavili (naznanili) nepričakovani prihod protivnikov, ali pa v sili za lastno obran.

155. Ogenj se ustavi, kadar se to zaukaže, ali pa, če ni na koga več streljati.

156. S patronami je treba varčno ravnati, ker jih v boju ni lahko zopet nadomestiti.

Pehota brez streliva je ob svoje najhujše orožje.

§ 9. Počasti (Ehrenbezeugungen).*)

157. Vojaški pozdrav — „p o č a s t“ (Salutierung) ima se vselej v propisani stoji izpeljati. Počast se prične na daljavo treh korakov pred višjim (stražnikom) [Posten], konča se, kadar je ta tri korake oddaljen, ter se ima tedaj vršiti, kadar se višji (stražnik) nahaja v okolišu od 30 korakov.

*) Službovnik za c. in kr. vojsko, prvi del, VIII. oddelek.

158. Na počast brez puške vzdigne vojak desno roko — ako v tej kaj nosi — levo roko — ravno tako k pokrivalu, kakor je določeno za levo roko „k molitvi“, z naramljeno puško obrne glavo in seže z desnico doli na kopitni vrat; — s puško „k nogi“ (Beim Fuss) obrne samo glavo.

159. Ako ima vojak s puško ali brez iste na prostem kaj prijaviti, ostane tri korake pred višjim, gleda ga v obraz, počasti ga, se popravi in javi.

160. Ima se kaj prijaviti s puško v zatvorjenem prostoru, tako vstopi vojak s puško na preves (Balance) ter vzame v daljavi treh korakov pred višjim „k nogi“ (Beim Fuss).

161. Pred Najvišjo gospodo (cesarjem, cesarico), kakor pred kakim članom Najvišje cesarske rodovine ali ostalimi v § 49 Službovnika za c. in kr. vojsko, prvi del, omenjenimi najvišjimi osobami, postavi se vojak v front in naredi počast.

162. Kadar vojak jaha ali vodi kekega ročnega konja, se ne postavi v front med hojo.

Kadar se vojak vozi brez puške, pozdravlja v onej stoji, v kojej se nahaja.

163. Počast se naredi samo z obratom glave (s pogledom v obličje):

ako vojak nosi kaj v obeh rokah, kadar je gologlav ali kadar je med vožnjo brez puške;

kadar vodi kekega ročnega konja ali kako konjsko vprego.

164. Kot poveljnik kekega oddelka se obnaša vojak kakor podoficir.

II. oddelek (Abschnitt).

§ 10. Glasbeniki in pijonirji pehotne in lovske čete (Spilleute u. Pioniere der Infanterie u. d. Jägertruppe).

165. Kompanijski bobnar nosi boben na preklamenci (Tragriemen); bobnalo (Schlagboden) visi na desni strani; batiče (Schlägel) drži nad njim, vedno pripravljene za porabo.

Ako četa počiva, spravi batiče in sme boben na tla položiti, pa takó, da je uglasbovalni navijač (Stimm-schraube) od zgor, bobnalo pa naprej obrnjeno.

Ako bobnarju ni treba biti pripravljenemu na bobnanje, zavihti boben čez levo ramo, da leži žicalo (Saitenboden) na hrbtu.

Ako se postavi četa „k molitvi“ (Zum Gebet), vzdigne se levica z batico v počastenje. Pri „klekni k molitvi“ (Kniet nieder zum Gebet) položi se boben poprek čez levo bedro in se drži z levico, desnica pa sname pokrivalo in ga prinese doli na stran. Pri „k prisegi“ (Zum Schwören) pripne se boben z levico in bobnalo se drži v vodoravni legi, da se zamore pokrivalo, ki se z desnico sname, nanj položiti. Desnica se na to vzdigne k prisegi.

Batiči se pred „klekni k molitvi“ in „k prisegi“ spravijo.

166. Kompanijski trobač nosi trobilo na vrvici obešeno preko leve rame na desni strani. Desnica drži trobilo z naravno stegnjenim laktom, palec leži na tankem koncu trobila in na pisku (Mundstück), ostali prsti objemajo lokove (Bogen) od zunaj.

Pisek (Mundstück) se priveže na trobilo, ob hudem mrazu pa v žep spravi in se natakne še le, kadar je treba kak znak dati.

„K molitvi“, „klekni k molitvi“ in „k prisegi“ izvrši trobač kakor drugi vojak.

167. Možtvo polkovne glasbe (Mannschaft der Regiments-Musik) nosi svoja glasbila (Instrumente) v desni roki, in ako je dolgo, na kak način viseče na levi strani. Hvate (Griffe) izvrši kakor kompanijski trobač (bobnar).

168. Stoja bataljonskega bobnarja je v obče jednaka onej vojaka; vendar postavi desno nogo tako pred levo, da pride peta desne na daljino polstopa spredaj in v stran od podplata leve noge. Palica drži z desnico pod jabelkom (Knopf) tako napred in desno postrani, da spodnji kraj poleg prstov desne noge stoji. Levica se upre v bok tako, da leži palec zadej, ostali prsti pa spredaj na telesu.

„K molitvi“ in „klekni k molitvi“ izvrši on kakor vojak. „K prisegi“ postavi palico pred sredino telesa, z levico prime jo tik pod desnico, desno rokavico sleče; pokrivalo sname, oboje drži v levi roki — pokrivalo med kazalcem in palcem — a desnico vzdigne k prisegi.

Med hodom drži bataljonski bobnar palico z desno roko pod sredino poprečno (schräge) pod telesom; pest nahaja se v višini žilice (Magengrube), in jabelko palice je nagnjeno proti desni strani. Znak za početek ali za nehanje igre daje s tem, da desnico s palico vzdigne v stran na viš.

169. Polkovni bobnar obnaša se kakor bataljonski bobnar.

171. Pijonir (obkopar) nosi orodje z jermenom črez desno ramo obešeno, kakor puško. Toporišča so navzgor obrnjena.

„K molitvi“ se vzdigne leva roka kakor na počast in pred „klekni k molitvi“ se orodje postavi „k

nogi“. „K prisegi“ ostane orodje na desni rami, pokrivalo se sname z levico in desnica se vzdigne k prisegi.

172. Ako nosi glasbenik svoje glasbilo (bataljonski bobnar palico), pijonir ali nosilec ranjenih opravo, tedaj se počast skazuje jedino le z obratom glave.

Drugo poglavje (Zweites Hauptstück).

Vod (Zug).

§ 14. Postav (Aufstellung).

200. Možtvo se postavi (navrsti) v dve vrsti.

Vrstni odmak (Gliederdistanz) znaša 120 centimetrov od pete prve vrste do pete zadnje vrste.

Možje prve vrste držé „razmak“ (Abstand) proti desnemu krilu, oni druge vrste stojé v pokritju svojih prednikov.

201. Dva drug za drugim stoječa vojaka sta skupno jeden „član“ (Rotte), dva vspored stoječa člana „dvočlan“ (Rottenpaar); posamezen vojak pa, za kojim noben drugi ne stoji, imenuje se „polučlan“ (halbe Rotte).

202. Vod se deli v „roje“ (Schwärme). Roj ne sme šteti več ko 7 in ne manj ko 4 člane; 16 ali več članov stori tedaj štiri, 12 do 15 članov stori tri, 8 do 11 članov pa stori dva roja. V mirnem času more se vod tudi, če je manj ko 8 članov, na dva roja razdeliti.

Roji imajo vsak svojo številko, počenši šteti pri desnem krilu ali od čela (Tête) proti koncu (Queue), stojé vselej v istem redu ter obdržé to številko tudi pri obrnjeni fronti.

203. V vojni naj se moštvo, dokler to brez posebne nejednakosti rojev biti more, v istem roju pusti.

204. Poveljnik voda je kak podredjeni oficir ali kadet-oficirski namestnik.

205. Ostale šarže voda vdelijo se kot „rojniki“ (Schwarmführer) na krila prve in druge vrste. Za vsak roj ima se jedna šarža odrediti. Krilo-šarže prve vrste zapovedujejo prvi in četrti, one druge vrste drugi in tretji roj.

Narednik [nadlovec] (Feldwebel [Oberjäger]) in glasbenik stoje na odmak vrst, prvi za šaržo levega krila druge vrste, poslednji za sredino voda.

206. Manjkajoče šarže nadomestijo se z namestniki.

207. Podoficir, koji je najstareji po činu (rangu) po poveljniku razvrsti (ranžira) vod.

Na zapovedko:

„Antreten!“ (Vrstaj se!)

povrsti se moštvo s puško na rami po telesni velikosti (točka 36 in 37) v jedno vrsto.

Krilo-šarže stojé sklenjene vkup s čelom proti moštvu dva koraka pred desnim krilom, glasbenik dva koraka za sredino.

Moštvo se od desnega krila proti levemu krilu razdeli z „eins“ — „zwei“ (jeden — dva), potem se določi srednik (Mittelmann) — mož, koji je z „eins“ (jeden) označen.

Vojaki, ki so zaznamovani z „eins“ (jeden) so prva vrsta, oni z „zwei“ (dva) zaznamovani druga vrsta.

Na zapovedko:

„In den — Zug! (V — v o d !)

stopijo za drugo vrsto odredjeni možje za svoje desne bližnike; obe vrsti se skleneta stopajoč po strani proti

sredniku; druga vrsta vzame vrstno daljino (Glieder-Distanz) in se krije za prvo vrsto [„razvojno črto“] (Entwickelte Linie), točka 296.

Šarže in glasbenik stopijo na svoja mesta.

Zastavnik stopi poleg šarže prve vrste na desnem krilu.

208. Podčastnik, koji vrsti (ranžira) vod, prepriča se, ali se člani krijejo in ali so uvrsteni najposobnejši in najiznajdljivi ljudje v srednji član in v krilne člane, kakor tudi, če še morda kak polučlan ostane, ga postavi proti sredini voda.

Na to se deli vod od desnega proti levemu krilu v roje. Podčastniki in razvodniki, ki so morda na razpolaganje, vdelé se na notranja krila rojev. Zatem sledi razdeljevanje v dvočlane (Rottenpaare). Prva dva člana sta prvi dvočlan, druga dva drugi dvočlan itd.

Po razdelitvi označi vsak rojnik svojega namestnika ter stopi potem na svoje mesto. Vsak vojak mora poznati može svojega dvočlana in roja, kakor tudi, kdo je njegov rojnik in kdo njegov namestnik.

209. Po dovršenem vrstenju izkaže se poveljniku voda počast, in prijavi mu število izšlih mož.

Poveljnik voda pregleda razvrstitev voda, prepriča se, ali poznajo vojaki vsak svoj dvočlan in roj, označi svojega namestnika in najboljše cenitelje daljin (Distanzschätzer).

210. Brza najdba vdeljenja — „skupljenje“ — (Sammeln) — ima se skrbno vežbati in pri tem posebno na to gledati, da je med tem mir.

211. Na zapovedko :

„Abtreten!“ (Odstop !)

ostavijo vojaki svoje vdeljenje.

212. „Vergatterung!“ (Zbor !)

„Vergatterung u. Laufschrift!“ (Zbor in tek !)

§ 15. Pomočki za postav in kretanje (Aufstellungs- und Bewegungs-Behelfe).

214. „Rechts (Links) richt — **euch?**“ (Desno [levo] se rav — naj!)

„Habt — **Acht!**“ (Po — z o r!)

218. „Öffnen in ein — **Glied!**“ (V vrsto raz — ma k ni!) samo na mestu.

219. „Kniet!“ „Nieder!“ in „Auf!“ (Klekni! na tla! in Vstan'!)

220. „Kehrt — **Euch!**“ ali „Vorwärts — **Front!**“ (Nazad — f r o n t!) ali (Napred — f r o n t!)

221. Po obratu obdržé vrste in krila prejšnja imena. Vse določbe gledé prve vrste in krilo — šarž veljajo ravno tako tudi za drugo vrsto. Vde-
ljeni za drugo vrsto ostanejo v svoji postavi te-
daj pred frontjo; samo pri streljanju podajo se za
front, in sicer glasbenik okoli desnega in šarže, ako
se morda nahajajo, okoli levega krila.

§ 16. Redovi in dvoredovi (Reihen und Doppelreihen).

222. „Reihen, rechts (links — **um!**“ (V redove, desno [levo] — k r e n!)

Po obratu vspored (jeden poleg drugega) stoječi
možje vsakega člana (rote) so jeden „red“ (Reihe).

223. „Doppelreihen, rechts (links) — **um!**“ (V
dvoredove, desno [levo] — k r e n!)

Po obratu vspored stoječi možje jednega dvo-
člana (Rottenpaar) so jeden „dvored“ (Doppelreihe).

224. „Reihen fällt — **ab!**“ (V redove zao — s t a j!)

226. „Doppelreihen, marschiert — **auf!**“ (V dvo-
redo — v e!)

227. „Einzeln — abfallen!“ (Po jeden zao — staj!)

230. „Reihen (Doppelreihen) marschiert — **auf!**“
(V redo — v e [dvoredo — v e!])

§ 17. Kretanja (Bewegungen).

231. Šarža za direkpcijo v vodu je:

Pri frontalnem hodu desna šarža prve vrste, pri obrnjeni fronti ona druge vrste;

pri postranskem hodu (redovih, dvoredovih) čelna šarža;

pri potezi (Ziehung) najprednja šarža v meri hoda.

232. Kretanja (Bewegungen) in vstavljanja istih, potem rokohvati (Gewehrgriffe) med hodom vežbajo in izvršujejo se kakor v vrsti; namesto „vrsta“ zapoveduje se „vod“.

238. „Rechts (Links) schwenken! Zug — **marsch!**“

„Direction . . .!“ (von der Stelle), oder

„Rechts (Links) schwenken! Direction . . .!“

(während des Marsches).

(Zavoj desno [levo]! Vod sto — paj!)

(Direkcija . . .! [na mestu]) ali

(Zavoj desno [levo] zavij! Direkcija . . .!)

[med hodom].

§ 18. Premembe formacije [postroja] (Formations-Änderungen).

240. „Aufmarschieren! Halb — **links (rechts)!**“
(Razvoj! Polu le — vo [des — no]!)

241. „Marsch!“ (Sto — paj!)

244. „Voller — **Schritt!**“ (Polni ko — rak!)

245. „Links (Rechts) — **Front!**“ (Levo [desno] — front!)

§ 19. Rokohvati s puško (Gewehrgriffe).

248. Šarže izpeljujejo vse rokohvate s puško jednako ko možtvo.

249. „Pyramiden setzt — an!“ (V pirami — de!)
 250. „Ergreift das — Gewehr!“ (Prim' — puško!)
 251. „Abtreten!“ (Odstop!)
 „Vergatterung!“ ali „Vergatterung in Laufschritt!“ (Zbor!) ali (Zbor in tek!)

§ 20. Streljanje sklenjenega voda (Feuer des geschlossenen Zuges)

254. „Ladet!“ ali „Fertig!“ (Na — bij!) ali (Go — tov!)
 255. „Herstellt — euch!“ (Na me — sto!)
 257. „Kniet!“ (Klekni!)
 „Erstes Glied — kniet!“ (Prva vrsta klek — ni!)
 „Erstes Glied — nieder, zweites Glied — kniet!“ (Prva vrsta na — tla, druga vrsta klek — ni!)
 „Fertig!“ (Gotov!)
 258. „Auf!“ (Vstan'!)
 „Herstellt — euch!“ (Na me — sto!)
 259. „Visitierung des — Gewehrs!“ (Puško na pre — gled!)
 „Herstellt — euch!“ (Na me — sto!)
 260. „General - Decharge (Streljanje v slavo) se izvrši na zapovedko vodnega poveljnika po točki 137. Druga vrsta dela vse, kakor prva. „Fertig“ in „Herstellt euch“ (Gotov) in (Na mesto) se izvršita po točkah 254 in 255.

Krilne šarže druge vrste ostanejo na svojih mestih in ne streljajo.

§ 21. Tvorba rojne črte (Bildung der Schwarmlinie).

261. Prehod voda iz vsake formacije in proti vsaki smeri (Richtung) v rojno vrsto med kretanjem ali z mesta se mora pogosto in skrbno vežbati.

262. Da se naredi rojna vrsta med kretanjem, označi (pokaže) vodov poveljnik smer, proti kateri se je treba naprej pomikati ali pa prostor, ki se ima zasesti in določi „direkcijsni roj“ (Directions-Schwarm) na pr.:

„Zug! — Schwarmlinie! Vorrückung gegen die Waldecke!“ n-ter Schwarm Direction!“ ali:

„Zug! — Schwarmlinie entlang des Dammes von n... bis n...! n-ter Schwarm Direction!“

(Vod! — Rojna črta! Napred pomikanje proti voglu gozda!“ n-ti roj direkcija!) ali:

(Vod! — Rojna črta ob nasipu od n... do n...! n-ti roj direkcija!)

Rojniki (Schwarmführer) se podajo na „rojno črto“ pred svoje roje. Poveljnik voda vodi roj za direkcijsko proti direkcijskemu predmetu, ostali roji sledé brez zapovedke (komande). Oni niso vezani na določeno obliko ter vzamejo med napredpomikanjem hitro prestanek (Intervall). Glasbenik ide k roju za direkcijsko (Directions-Schwarm).

263. Za vsakega čarkarja dojde v rojni črti jeden do dveh korakov kot frontni prostor.

V tem prostoru ravna se prestanek (Intervall) in formacija med roji, koji naj se zjedinjeno držé, po razmerah (odnošajih) zemljišča in boja.

264. V rojni črti obnaša se vsak čarkar po § 8. On opazuje sovražnika, posluhuje se nahajajočih se kritij (Deckungen) ter pazi na rojnika. On uboga nevtogoma njegovemu klicu, migljeju, pisku ali osobnemu vzgledu ter vidi v njem vedno zjedinišče roja (točka 611).

Ravno tako se obnašajo rojniki proti vodovemu poveljniku.

265. Da se tvori (naredi) rojna vrsta na mestu, ostane direkcijsni roj, kjer stoji, drugi roji vzamejo interval, to je da se od njega oddaljijo na levo in desno.

266. Po tvorbi rojne črte, to je, ko je rojna črta napravljena, odpošljeta oba krilna roja bojne ali zvezne patrola (Gefechts-[Verbindungs-]Patrouille), ne da bi se jima moralo to še le posebej ukazati.

267. Rojniki (Schwarmführer) gledajo na to, da čarkarji kritja prav porabijo.

§ 22. Kretanje rojne črte (Bewegung der Schwarmlinie).

268. Kretanja rojne črte se morajo vršiti v soglasju z direkcijskim rojem; ni treba preplašno gledati na ravno smer (Richtung) in na prestanek (interval) med rojevi, pa vendar se zveza nikdar ne sme izgubiti.

269. Kreta se navadno v koraku in naravnost; poteze (Ziehungen) naj bodo le izjeme; pomikanje v stran naj se vrši le pod brambo kritij (Deckungen).

270. Kdaj se ima spremeniti smer in hitrost marširanja, kdaj se ima obstati in zopet naprej iti, to kaže direkcijsni roj, po katerem se drugi ravnaajo.

271. Če je sovražnik tako blizu, da je njegov ogenj nevaren, tedaj se vrši premikanje „skokoma“ od kritja do kritja; dolgost „skoka“ se ravna po bojnih in zemljiških razmerah in po telesnih močeh moštva. Pri vežbah je jeden skok 60 do 80 korakov.

Da se skok izvrši, pusti vodovi poveljnik ogenj ustaviti, označi, kam in kako daleč se bo premaknilo in zakliče:

„Vorwärts!“ (Naprej!)

in pelje sam direkcijsni roj naprej. Ostali roji sledé takoj z mesta in se malo po malém pomikajo proti direkcijsnem roju, tako, da so med seboj zopet v zvezi.

§ 23. Ogenj rojne črte (Feuer der Schwarmlinie).

272. Rojna črta ima sledeče vrste ognja (točka 568):

1. Plänklerfeuer (čarkarski ogenj) počasen ali hiter;
2. Schwarmsalve (rojna salva) na zapovedko rojnikov;
3. Schnellfeuer (brzi ogenj).

273. Poveljnik voda sme ogenj na svojo roko le tedaj zaukazati, če vod samostojno deluje.

274. Prej ko se ogenj zaukaže, mora se doglasiti „Schiessen“ (streljati) in potem se naznani cilj, postava merila in vrsta ognja (točka 568).

275. Ogenj se ustavi na zapovedko:

„Feuer einstellen! (Ne streljaj!)“

ali pa na večkratno močno žvižganje z žvižgalko (Signalpfeife).

Zapovedke in žvižganje morajo vse šarže ponoviti in zapovedko od moža do moža naprej razglasiti.

Ogenj se mora brzo ustaviti, puške se nabijejo, če je treba, in moštvo ostane na novo streljanje pripravljeno.

276. Ako je treba streljanje ponoviti nasproti istemu cilju, potem zadostuje doglas:

„Weiterschieten!“ (Zopet streljati!)

Če je treba, se prej merilo uravna.

277. Vselej, kadar se način streljanja spremeni, ali kadar se ima rojna črta kam pomakniti, mora se prej ogenj ustaviti.

278. Streljanje nadzoruje vodovi poveljnik po točki 561.; strelni red (disciplina) se mora strogo ohraniti (točka 560).

279. Rojniki skrbijo za to, da se ukazi vodovega poveljnika prav in mirno izvršujejo, ponavljajo

pa te ukaze le tedaj, ako se kaže potreba. Vedno pa morajo ponavljati ukaz: „Feuer einstellen“ (ne streljaj).

Podpirajo poveljnika, da se ohrani strelna disciplina, posebno pa pazijo, da se v pravi cilj strelja in da je merilo prav uravnano. Oni si izberejo tako stališče, da zamorejo videti, ali ima streljanje kaj uspeha ali ne in da lahko slišijo ukaze poveljnikove. Oni imajo dolžnost, tudi na svojo roko svojim ljudem ukazovati, kadar se boj spremeni in sovražnik nagloma premakne, da začnejo meriti in streljati na tisti kraj, kjer se jim najbolj potrebno zdi; ob ugodnih trenutkih pa zamorejo zaukazati rojno salvo.

Če se sovražnik tako daleč odmakne, da ga je le malo še ali nič več videti, smejo rojni poveljniki zaukazati počasno streljanje ali pa tisto popolnoma ustaviti (točka 568 in 573).

280. Vodovi poveljnik in vse šarže morajo briniti, da se po nepotrebnem ne strelja, da streliva ne zmanjka. Vodovi poveljnik mora, kadar jame strelivo zmanjkovati, po novega poslati k poveljniku kompanije (§ 61).

§ 24. Naskok z bodalom (Bajonnett-Anlauf).

281. Če je mogoče, sovražnika nepričakovano napasti z bodalom, pusti vodovi poveljnik bodala natakniti in dá zapovedko:

„Sturm!“ (Naskok!)

ako je pa iznenadjenje sovražnika nemogoče, potem pusti za „naskok“ trobiti ali pa bobnati. Vodovi poveljnik ukaže „Feuer einstellen“ — „Vorwärts“ (ne streljaj — naprej) in vodi direkcijski roj. Kretanje se vrši iz začetka z brzim korakom. Rojna črta se stisne k direkcijskemu roju. V prvem trenutku (pri vajah

na 80 do 100 korakov pred nasprotnikom) zakliče vodovi poveljnik:

„Hurrah!“ (Hurra!)

vsi možje ponavljajo glasno ta klic, — glasbenik trobi (bobna) neprenehoma za „naskok“, — in vsi se vržejo krepko na sovražnika (točka 362 in 529).

282. Ko so sovražno postavišče (Aufstellung) prodrli, morajo tako dolgo napredovati, da zamorejo za bežečim sovražnikom streljati.

283. Ako se sovražnik umakne v zemljišče, v kojem se more zakrivati, potem se mora vod urediti, mora napredovati in pridobljena tla zasesti.

Da bi posamični roji ali posamični možje brez premisleka za bežečimi tekali, to se ne sme pripustiti.

284. Ako se naskok ni posrečil, gre vod naravnost nazaj, pri vajah korakoma in v čvrstem držanju.

Ustavi in zbere se, kakor so bojne razmere, ali za prvim kritjem, ali pod varstvom drugih oddelkov, ali pa v toliki daljavi, da mu sovražni ogenj ne more dosti več škodovati.

§ 25. Odbijanje konjiškega napada (Abwehr des Reiterangriffes).

285. Zoper napad konjikov se morajo pripraviti le tisti vodovi, ki so pred takim vsak čas v nevarnosti.

Roji se morajo v ta namen v tako fronto in gromado zbrati, da na konjico lahko streljajo.

286. Ko se sovražna konjica približuje, doglasuje (avizira) vodovi poveljnik:

„Reiterei!“ (Konjica!)

pri vajah pa še pokaže, od kodi prihajajo in kako daleč so še; na to se nataknejo bodala (točka 141).

287. Rojem se zaukažejo rojne salve, kadar se je konjica približala na 500 korakov.

§ 26. Skupljanje rojne črte (Sammeln d. Schwarmlinie).

288. Skupljanje razčetanega voda vrši se na zapovedko (znak):

„Vergatterung“ ali „Vergatterung und Laufschritt!“ (Zbor!) ali (Zbor s tekom!)
po točki 212.

Tretje poglavje (Drittes Hauptstück).

Kompanija (Compagnie).

§ 28. Postav (Aufstellung).

290. Kompanija se deli v štiri vode. Dva voda zoveta se polkompanija (Halb-Compagnie).

Kompanija z manj od 24 članov ima se v tri, z manj od 18 članov v dva voda razrediti.

291. Dva voda (Züge) se vodita po propisih za jedno kompanijo; namesto „kompanija“ doglasuje (avizira) se potem „Halb - Compagnie“ (polkompanija).

292. Zapovedniki vodov odgovorni so za voditev svojih vodov in vodijo iste v smislu formalnih določeb.

Oni smejo tudi pri sklenjenem postopanju kompanije svoja mesta po potrebi ostaviti in se tje podati, kjer to voditev vodov zahteva (točka 373).

293. Če se imajo izvršiti premembe postroja ali kretanja (Formations-Änderung oder Bewegung) samo po jedinih vodovih ali v vsakem od istih, tedaj ima kompanijski poveljnik svojemu doglasu ali zapovedki dostaviti:

„n-ter Zug!“ ali „In jedem Zuge!“ (n-ti vod!)
ali (V vsakem vodu!)

294. Glasbeniki imajo samo na ukaz kompanijskega poveljnika popotnico bobnati (trobiti), odnosno prenehati.

295. V kompaniji stoje vodi ali sklenjeni jeden do drugega — „entwickelte Linie“ (razvojna črta) — ali na 6 korakov oddaljeni, računajoč od prve vrste prednjega do prve vrste najbližnjega zadnjega voda, paralelno drug za drugim — „kolona“.

Desne krilne šarže vodov stojé v koloni druga za drugo pokrite.

296. Pri prvi razvrstitvi stoje vodovi po svojih službenih številkah, v „entwickelte Linie“ (razvojni črti) od desnega proti levemu krilu, — v „koloni“ od čela proti koncu.

297. V preteku kretanja se imenujejo ali pokličejo vodovi (polkompanije) po kompanijskemu poveljniku od desnega proti levemu krilu ali od čela proti koncu po redu, kojega tačasno zavzamejo. Poveljniki vodov rabijo samo zaziv (klic) „Zug“ (vod).

298. Narednik (nadlovec), koji ne zapoveduje vodu, kakor tudi računarski podčastnik stoje po odredbi kompanijskega poveljnika za levim krilom kakkega voda. Narednik stoji s potegnjeno sabljo.

299. Zastavnik stoji pri prvi razvrstitvi na desnem krilu v prvej vrsti (v koloni pri prvem vodu); to mesto ostavi samo na ukaz kompanijskega poveljnika.

Poveljnik onega voda, pri kojem je zastava vdeljena, zamenja svoje mesto z ono krilno šaržo prve vrste, ktera stoji poleg zastavnika.

Oni vod, pri kojem se nahaja zastava, dolžan je isto braniti.

300. Kompanija se postroji (formira) ali v razvojnej črti (entwickelter Linie) ali v koloni.

Poveljniki vodov izkažejo kompanijskemu poveljniku počast, javijo število izštetih mož in se podajo na svoja mesta.

301. Kompanijski poveljnik odredi kako potrebno pojednačenje šarž in mož med vodi, odnosno ponovi razvrstitev istih ter označi najboljšega cenitelja distancij in onega vojaka, koji se zna najbolje orijentovati, kot svojo eventualno ordonanco.

302. V vojni se ima moštvo, dokler je mogoče, vselej v istem vodu skupaj pustiti.

303. Skupljenje kompanije se vrši načelno v koloni; skupljenje v kaki drugi formaciji mora se posebno zaukazati.

„Vergatterung!“ ali „Vergatterung und Laufschritt!“ (Zbor!) ali (Zbor in tek!)

§ 29. Pripomočki za postav in kretanje (Aufstellungs- und Bewegungs-Behelfe).

305. „Rechts (Links) richt — **euch!**“ (Desno [levo] se rav — naj!)

306. „Richtung rechts (links)! Chargen — **Marsch!**“ (Ravnja desno [levo]! Šarže sto — paj!)

„Richtung rechts (links)! Rückwärts — **Marsch!**“ (Ravnja desno [levo]! Nazad sto — paj!)

„Rechts (links) richt — **euch!**“ (Desno [levo] se rav — naj!)

307. „Richtung rechts (links)! Chargen — **Marsch!**“ (Ravnja desno [levo]! Šarže sto — paj!)

„Rechts (links) richt — **euch!**“ (Desno [levo] se rav — naj!)

§ 30. Postrojenje kolone (Formierung der Colonne).

310. „Colonne vorwärts!“ (Kolona napred!)

„Compagnie — **Marsch!**“ (Kompanija sto — paj!).

„1. Zug — **Halt!**“ ali „Kurzer — **Schritt!**“

(1. vod — stoj!) ali (Kratek ko — rak!)

Pri ostalih vodih se zapoveduje:

„**Halt!**“ ali „Kurzer — **Schritt!**“ (Stoj!) ali (Kratek ko — rak!)

311. „Colonne rechts (links)! Halb — **rechts (links)! Marsch!**“ (Kolona desno [levo]! Pol des — no [le — vo]! Sto — paj!)

314. „In jedem Zuge rechts (links) — **schwenkt!**“ „Grad — **aus!** Direction . . .!“ (V vsakem vodu desno [levo] za — vij!) (V — prav! Direkcija . . .!)

„Colonne! 1. Zug — **Halt!**“ ali „Kurzer — **Schritt!**“ (Kolona! 1. vod — stoj!) ali (Kratek ko — rak!)

315. „Colonne mit Halb-Compagnien vorwärts!“ (Kolona s polkompanijami napred!)

„Colonne mit Halb-Compagnien! Compagnie — **Marsch!**“ (Kolona s polkompanijami! Kompanija sto — paj!)

„Colonne mit Halb-Compagnien rechts (links)! Halb — **rechts (links)!**“ (Kolona s polkompanijami desno [levo]! Pol des — no [le — vo]!)

§ 31. Razvoj iz kolone (Entwicklung a. d. Colonne).

316. „Aufmarschieren!“ ali „Rechts (Links) vorwärts aufmarschieren!“ (Razvijati!) ali (Desno [levo] napred razvijati!)

„**Marsch!**“ (Sto — paj!)

317. „Aufmarschieren!“ (Razvijat'!)

318. „Links (Rechts) aufmarschieren!“ (Levo [desno] razvijat'!)

320. „Colonne mit Halb-Compagnien! **Marsch!**“ (Kolona s polkompanijami! Sto — paj!)

321. „Colonne! — **Marsch!**“ (Kolona! Sto — paj!)

§ 32. Redovi in dvoredovi (Reihen und Doppelreihen).

324. „Reihen (Doppelreihen) abfallen! Rechts (Links) — **um!** Direction . . .!“ (V redove [dvo-redove] zaostaj! Desno [levo] — kren'! Direkcija . . .!)

„1. (4.) Zug — **Marsch!**“ (1. [4.] vod sto — paj!)

326. „Colonne (auf das zweite Glied)! — **Marsch!**“ (Kolona [na drugo vrsto]! Sto — paj!)

328. „Colonne links (rechts)! — **Marsch!**“ (Kolona levo [desno]! Sto — paj!)

§ 33. Kretanja (Bewegungen).

333. „Grad — **aus!** Direction . . .!“ (V — prav! Direkcija . . .!)

§ 34. Rokohvati in streljanje sklenjene kompanije (Gewehrgriffe u. Feuer d. geschlossenen Compagnie).

338. „Schiessen!“ „Schnellfeuer!“ („Streljati!“ „Brzostreljati!“)

339. „Feuer einstellen!“ (Ne streljaj!)

„Feuer einstellen!“ odnosno „Patronen versorgen!“ (Ne streljaj!) odnosno (Spravi patrone [naboje]!) „In die Balance!“ „Beim Fuss! (Schultert!) (Na preves! K nogi! [Na rame!])

340. „Viergliederfeuer!“ „**Fertig!**“ (Streljati v štirih vrstah! Go — tov!)

„Feuer einstellen!“ „In die Balance!“ „Beim Fuss!“ („Schultert!“) (Ne streljaj! Na preves! K nogi! [Na rame!])

341. „Schiessen! 1. Zug Probesalve!“ (Streljati! 1. vod poskusno salvo!)

342. „1. und 2. Zug **zwölf**hundert 3. und 4. Zug **dreizehn**hundert!“ (1. in 2. vod dvanajststo 3. in 4. vod trinajststo!)

§ 35. Razvoj za boj (Entwicklung zum Gefecht).

344. K boju razčlani se kompanija v rojno črto in v kompanijsko rezervo.

346. „Vorrückung“ ali „Angriff auf die Höhe!“ (Napredovanje ali napad na višino!) ali:

„Besetzung des Dammes (Grabens o. d. gl.), n-ter (n-ter und n-ter) Zug Schwarmlinie! von ... bis ...! n-ter Zug Direction ...!“ (Zasedanje nasipa [jarka itd.], n-ti [n-ti in n-ti] vod rojna črta! od ... do ...! n-ti vod direkcija ...!)

„Compagnie-Reserve hinter dem rechten (linken) Flügel (beim Wäldchen)!“ (Kompanijska rezerva za desnim [levim] krilom [pri gozdiču]!)

§ 36. Kretanje rojne črte (Bewegung d. Schwarmlinie).

350. Kretanje rojne črte se vrši v neprestanem skladu z rojem za direkcijo (Directions-Schwarm) (točka 268 in 269).

351. Napredovanje skokoma (točka 271 in 525) vrši se z vodovi rojne črte navadno istodobno na ukaz kompanijskega poveljnika, ako se isti nahaja v rojni črti, sicer na nagib (Impuls) direkcijskega voda, kojemu njegov zapovednik zapove „Feuer einstellen“ (ne streljaj) in potem „Vorwärts“ (naprej). Vodovi se sklenejo malo po malem proti direkcijskemu vodu (točka 271).

352. Kompanijska rezerva sledi kretanjem rojne črte v obliki, koja je tačasno najboljše primerna.

§ 37. Pojačenje rojne črte (Verstärkung d. Schwarmlinie).

353. „n-ter (n-ter und n-ter) Zug! — Verlängerung des rechten (linken) Flügels (Verdichtung), Direction ...!“ (n-ti [n-ti in n-ti] vod! Podaljanje desnega [levega] krila [Zgoščenje], direkcija ...!)

§ 38. Ogenj (Feuer).

357. „Schiessen!“ (Streljati!)

§ 39. Naskok z bodalom (Bajonnett-Anlauf).

361. Naskok (Anlauf) nastane na ukaz kompanijskega poveljnika, ako se znajde v rojni črti; — sicer na nagib (Impuls) onega zapovednika voda, koji spozna, da je hip ugoden za prodiranje v sovražnikovo postavišče (točka 281 in 528).

362. Na kakih 30 korakov za rojno črto dospevši, da kompanijski poveljnik znak:

„Sturm!“ (Naskok!)

Pri napredovanju se neprenehoma ta znak trobi (bobna).

Rezerva prevzame direkcijo. Na:

„Hurrah!“ (Hurra!)

kompanijskega poveljnika vržejo se vsi z glasnim ponavljanjem ovega krika nad sovražnika.

§ 40. Odbijanje konjiškega napada (Abwehr des Reiter-Angriffes).

364. Dohajanje sovražnikove konjice ima se doglasiti (avizirati) po kompanijskem ali po onem poveljniku voda, koji prikaz istih najprvi opazi. Rojna črta obnaša se kakor pri vodu.

365. Kompanijska rezerva odredi se v front in gromadenja, koja so ugodna za streljanje v salvah (Salven), kakor hitro se je konjica na kakih 500 korakov približala.

§ 41. Skupljanje rojne črte (Sammeln d. Schwarmlinie).

366. Skupljanje vodov, nahajajočih se v rojni črti, vrši se pri kompanijski rezervi ali po naredbi (dispoziciji) kompanijskega poveljnika.

Drugi del (Zweiter Theil).

Boj (Gefecht).

§ 59. Načela in pravila za boj (Grundsätze u. Anhaltspunkte für das Gefecht).

487. Glavno sredstvo borbe za pehoto (infanterijo) je ogenj; z njim se uspeh pripravlja in največkrat tudi doseže.

488. Sklenjeni red služi poglavitno za sile, koje so odredjene (določene) za pomoč in za uzdržanje ognja, in za tiste trenutke, ko je treba rojni črti (Schwarmlinie) dati pogum za napredovanje, in za odločilni boj.

Bojni namen. Bojni načrt. Vodstvo. (Gefechtszweck, Gefechtsplan. Führung.)

489. Vsak boj mora imeti svoj namen.

490. Pri splošnem napredovanju ima **boj ta namen**, v določeni smeri (maršni črti) napredovati ali pa sovražnika zavračati, da on ne more napredovati.

495. **Vodstvo** boja ne sme biti s tem zadovoljno, da samo sovražne napade odbija, ampak vsak poveljnik mora biti navdušen za napad in za krepko postopanje; v dvomljivih slučajih je smelejši sklep vedno boljši.

Napačni sklep ni tako škodljiv, kakor omahovanje in popuščanje.

Kjer le mogoče, naj se sovražnik iznenadi.

509. Zadaž zadržani bojni redovi (Treffen) in rezerve morajo za spredno četo vedno primerno se pomikati, da so brž pri roki,

kadar je treba pomoči. Zadnje moči ne smejo nikdar tako dolgo odlašati, da sprednje samo zavoljo tega omagajo, ker niso dobili o pravem času pomoči.

Napad (Angriff).

510. Kadar četa sreča sovražno četo, která sama napreduje ali se še le v bojno črto razvrstuje, vname se „srečevalni boj“ (Rencontre - Gefecht). Pri tem boju je treba položaj dobro izkoristiti, z iznenadjenjem sovražnika prehiteti ter svoj razvoj (Aufmarsch) prej izvršiti, sovražniku pa to zabraniti. Tako pomore predhodnica (Vorhut), da se naše moči dobro razpostavijo in da so na boljem pri bodočem napadu.

Predhodnica mora v takih slučajih samostojno in krepko postopati, pa vedno v soglasju z nameni višjega vodstva.

511. Ako se je sovražnik že skoraj razvil, ali če je že v bojno vrsto postavljen, tedaj mora predhodnica bolj previdno postopati ter se s posamičnim napredovanjem ne sme prenageliti, da ne pokvari poznejšega napada glavne čete.

Bolje stori, da le za to skrbi, pridobiti in obdržati si toliko prostora, da se more glavna četa v bojno vrsto postaviti.

515. Samo od spredaj se le tedaj napade, če je iznenadjenje (Überraschung) mogoče, če je sovražni postav (Stellung) pomanjkljiv in slab (redék), če zemljišče dopušča zakrito približanje, ali če so okoliščine take, da drugačen napad ni mogoč.

516. V vseh drugih slučajih treba je sicer sovražnika od spredaj krepko odganjati, prijeti pa ga je treba od strani, da se v sredo dobi.

Navadno se prime le od jednega krila, od obeh le tedaj, če so lastne moči dosti obilnejše.

522. Za napad velja glavno načelo, hitro sovražniku blizu priti in ga z močnejšim ognjem tako oslabiti in ostrašiti, da je upanje, da se poznejšemu napadu z bodalom (bajonetom) ne bo mogel ustaviti.

524. V velikih daljavah za puškini strel (2000 do 1000 korakov) ostanejo tisti vodi, ki so za rojno črto namenjeni, še sklenjeni.

S puškami se le tedaj strelja, če je upanje z njimi kaj zadeti, in če se s tem ognjem pospešuje napredovanje drugih čet. Oddelki, ki ne streljajo, se pomikajo brez postanka naprej.

525. V srednjih daljavah za puškini strel (1000 do 500 korakov) naredijo za to odločeni vodi rojne črte in začnejo streljati, kadar jim sovražnik zadosti blizu pride.

Najgosteje se mora v tisto stran streljati, kjer sovražnik najbolj nagaja, da naši ne morejo naprej.

Naprejpomikanje streljajočih oddelkov se godi navadno tako, da se cele kompanije na jedenkrat vzdignejo in naprej gredo.

Strelivo se jim nadomesti po točki 579.

526. V mali daljavi za puškini strel (500 korakov) se izvrši pravi napad.

527. Pri naprejpomikanju in napadu mora celo četo neukrotljivo navdušenje naprej gnati.

529. V pravem trenutku dá poveljnik znak „Sturm“ (naskok). Vsi glasbeniki morajo ta znak ves čas naskoka trobiti (bobnati). Vse se priključi (sklene) naprej pridirjajoči rezervi in vse se vrže v krepkem teku in z glasnimi hurra-klici na sovražnika.

532. Ako se je napad posrečil, potem morajo čete, ki so v sovražno razvrstitev (Stellung) pridrele, brez ozira na zvezo z drugimi četami prodirati

na take postojanke, od koder zamorejo bežeče protivnike z ognjem najboljše preganjati.

Brez prevdarka ne gre tekati za sovražnikom.

535. Ako se napad ni posrečil, morajo tiste čete, ki se napada niso udeležile, protivniku nasproti stopiti in mu zabraniti, da naših ne more preganjati. Premagana četa gre naravnost nazaj in se spet zbere za prvim kritjem.

Bramba (Vertheidigung).

537. Pri brambi je treba previdno ukoristiti zemljišče in braniti se s strelnim orožjem z največo žilavostjo.

Bramba, ki hoče kake pozitivne (resnične) uspehe imeti, mora biti vedno združena z napadanjem. Ona skuša protivnika zabit v nejednak boj, ki bi bil ugoden le za njo, ker je za boljšim kritjem in tam protivnika čaka.

538. Za brambo se izvoli tako postavišče, iz ktere ga se prosto in v daljavo lahko strelja, in ki je zadosti dolgo in široko, da se na njem četa prosto premika.

539. Ta prostor naj bo izbran ali odkazan, mora se zasesti s tolikimi silami, kar jih je za namen boja potrebnih.

540. Tako postavišče iz začetka le slabo zasesti, je napačno.

Na vsak način pa se morajo razposlati za opazovanje bojne patrole na stranice (Flanken) in pred front.

546. Kakor hitro se spozna, kam protivnik sili, se dotično postavišče tako močno zasede, kolikor je treba.

547. Ogenj se ne sme začeti prezgodaj ali na neznatne cilje, ker se s tem malo opravi, sovražnik pa po strelu spozna, kje so naši postavljeni in koliko po priliki jih je.

549. V osrednji daljavi za puškini strel se obrne navadno ves ogenj zoper tiste oddelke napadovalcev, ki so najbolj nevarni.

550. V mali daljavi za puškini strel se pokličejo na pomoč vsi oddelki, ki so na razpolaganje, in prične se tako gosto streljanje, kar le kraj dopušča.

Ako pehota (infanterija) v takem stanu napada pričakuje, ako je zavarovana na stranicah in za hrbtom, ako ostane mirna in pokorna, tudi če se protivnik za naskok približuje in ako je dosti preskrbljena s strelivom, da protivnika z gostim ognjem sprejme, potem bo vsak napad odbila.

553. Ako je bil sovražnik nazaj vržen, treba ga je preganjati s streljanjem; ali ga kaže še dalje preganjati, to odločijo okoliščine.

Boj s konjico (Kampf gegen Reiterei).

554. Hrabra in hladnokrvna pehota (infanterija) se nima napadov konjice nič bati, dokler mirno, premišljeno in trdno stoji ter v bližino dobro meri in sigurno strelja.

Kretanja in premembe razpostave (formacije) naj se pri boju s konjico le tedaj zaukažejo, ako čas dopušča in le v ta namen, da se zemljišče bolje izkoristi in da jih zamore več na jedenkrat streljati.

555. Ker sovražna konjica dostikrat le zato napada, da bi pehoto zapeljala, se spet skleniti in napredovanje ustaviti, zato naj vsi oddelki, ki jim napad neposredno ne preti, le dalje napredujejo ali pa naj ostanejo v svoji razpostavi.

Boj s topništvom (Kampf gegen Artillerie).

557. Ogenj topov je le v daljavi hujši mimo ognja pušk; zato mora pehota gledati, da se hitro in zakrito

topom približa, potem pa mora začeti hiter in nepričakovan ogenj na topničarje in konje.

558. Če topničarstvo nima zadostnega varstva, zamore ga pehota z uspehom napasti celó z bodalom (bajonetom).

§ 60. Poraba ognja (Anwendung des Feuers).

559. Da se s streljanjem kaj opravi, treba je, da zna vsak mož dobro streljati, da se strogo vzdržuje strelna disciplina (pokorščina) in da se streljanje prav vodi.

560. Strelna disciplina zahteva:

Od vsacega moža:

da zna s puško ročno in sigurno ravnati, da je pazljiv na ukaze in da jih točno spolnuje, da na sovražnika vedno pazi, da v sovražnem ognju miren ostane, tudi če ne more nazaj streljati, da ogenj brž ustavi, ko se to zapové, ali če streljanje nič ne koristi, in da je varčen s strelivom;

od rojnikov (Schwarmführer):

da moštvu pokaže, na kateri oddelek sovražnika naj streljajo, kako naj merila uravnajo in kako naj izkoristijo zemljišče, da bodo ložeje in uspešneje streljali, in da hitro na ukaz ali znak: „Feuer einstellen“ streljanje ustavi (točka 275).

Strelne discipline (pokorščine) se mora vojak po skrbnem vežbanju tako privaditi, da se je v boju drži, tudi če bi strelno vodstvo povsem ali deloma prenehalo.

561. Streljanje vodijo vodovi ali pa kompanijski poveljniki.

Strelno vodstvo ima sledeča opravila:

1. razpostaviti strelce, dobro preračunati strelno daljavo, o pravem času zaukazati začetek ognja;

2. pokazati, kam se naj strelja in na kak način;
3. določiti, ali se naj strelja hitro ali počasi;
4. opazovati vedno, ali ima streljanje kak uspeh;
5. skrbeti, da se s strelivom varčno ravna, in da se porabljeno z novim nadomesti;
6. če je treba, ogenj ustaviti.

562. Kadar se izbira postavišče (Aufstellung) za strelce, gleda naj se posebno na to, da zamorejo brez ovire in v daljavo streljati.

563. Ker se je gotovega uspeha le tedaj nadejati, ako je sovražnik v toliki bližini, da ga je mogoče zadeti, zato se strelja navadno le na srednje in male daljave (distancije). Z nepotrebnim, brezuspešnim streljanjem se le strelivo trati, lastnim vojakom se jemlje pogum, ker vidijo, da se sovražnik za njih ogenj ne zmeni, sovražniku pa pogum raste, ker se mu tak ogenj ne zdi nevaren.

564. V velike daljave se sme streljati le tedaj, če je dosti streliva, če je sovražnik na široko razprostrt, lastni strelni oddelki pa mnogoštevilni, tako da je vendar pričakovati, da bo nekaj strellov zadelo.

565. Strelna daljava (distancija) se zmeri ali s koraki, ali z daljavomerom, ali iz salve za poskušnjo, ali iz zemljevida, ali se vpraša kako bližnjo topničarsko ali kako drugo četo, ali pa se daljava ceni.

Ceni pa se daljava s cenilom (Distanzschätzer), ki ga ima kompanijski poveljnik.

Ako se zamore daljava zmeriti le v gotovih mejah, ali pa če se sovražnik vedno premika in tako daljavo izpreminja, potem se naj merila različno uravnajo, da se obstreljuje večji prostor na jedenkrat. Na srednje daljave zadostujete dve, na večje dve ali tri različne stave merila, ki so druga od druge za 100 korakov.

566. Na velike daljave se izve oddaljenost s salvami na poskušnjo. Potem se ogenj precej začne.

567. Pri izbiri cilja je v poštev vzeti, da se sovražnik najbolj prestraši, če se ves ogenj obrne na poseben sovražnikov oddelek in mu škodo prizadene. Ako se pa strelja zdaj tje, zdaj drugam, ne naredi posebnega utisa.

Kadar se v znano oddaljenost strelja na globoke kolone, treba je meriti na sprednje oddelke.

568. Za izbiro strelnega načina velja sledeče:

Streljanje v salvah v sklenjenih vodih ali pa rojih ima to prednost, da poveljnik ložej uredi smer (Richtung) in hitrost ognja ter porabo streliva, in da ložej opazuje uspeh streljanja. V veliko daljavo se zato vedno v salvah strelja, v srednjo in malo pa, dokler je mogoče.

Čarkarski ogenj — hiter ali počasen — se rabi v srednje in male daljave, če ni več mogoče vzdrževati rojne salve, ali če roj nima prav kam streljati.

Kdaj naj bo čarkarski ogenj počasen in kdaj hiter, to se ravna po bojnih razmerah in po obilnosti streliva; za vsak slučaj se to ne more naprej določiti.

Hitri ogenj se zaukaže le v odločilnih trenutkih, kajti zavoljo razburjenosti strelcev je težko prav pomeriti, in tudi se ne vidi, koliko ima streljanje uspeha; sicer pa se tudi vojaki prehitro utrudijo.

569. Hitrost ali počasnost streljanja se mora tako urediti, da se počasi strelja, dokler kaže sovražnik le redke in zakrite čarkarje in oddelke; več pa ko se sovražnika vidi in bližej ko prihaja, tem hitrejše mora se nanj streljati.

570. Za najhujši ogenj se priporočajo sledeči trenotki:

Pri napadu: Kratko pred naskokom in po tistem, če se je posrečil.

V brambi: Za odbijanje sovražnega naskoka in potem, ko je bil odbit.

Pri vsaki priliki: Ako četa nepričakovano trči ob sovražnika.

571. Uspeh ognja se mora neprestano opazovati.

572. Strelno vodstvo se mora zmirom ozirati na to, koliko ima streliva in če ga težko ali lahko nadomesti.

Poraba streliva mora v soglasju biti z vrednostjo tega, kar se z njo doseže.

573. Ogenj se mora ustaviti:

Če je zaželeni namen dosežen, če streljanje nima več uspeha, če je treba izvršiti kako kretanje, ali če že streliva primanjkuje. — Za nekaj časa se streljanje ustavi, da se pokaže strelna disciplina (pokorščina), ali da se protivnik preslepi in misli, da bo četa svojo razpostavo popustila.

§ 61. Nadomeščenje streliva (Munitionersatz).

574. Polkovni in bataljonski poveljniki morajo za to skrbeti, da imajo vojaki vedno dovolj streliva, ali da se jim porabljeno zamore nadomestiti.

575. Če se bliža boj, dobijo vojaki, prej ko odrinejo iz ležišča ali počivališča, še vsak po 20 patron, podčastniki pa toliko, kar jih je propisanih za vojake iz kompanijskega strelivnega voza.

577. Ko se boj začne, bližajo se strelivni vozovi brez posebnega povelja bataljonski rezervi, kolikor to pot dopušča, in jej tudi pozneje kar mogoče sledijo, kar se dá v kritju. Če mora bataljonska rezerva

stopiti v rojno vrsto, podá se strelivno vozovje k polkovni rezervi. Po končanem boju pa se pridružijo vozovi spet svojemu bataljonu.

578. Kjer so strelivni vozovi, razobešena je po dnevi rudeča zastava, po noči pa zelena svetilnica. V boju se morata ta znaka tako obesiti, da jih sovražnik ne vidi.

Vozovi morajo biti tako razpostavljeni, da zamorejo hitro in redno spet oddrdrati, če je treba.

Če se na četo strelja iz sovražnih topov, morajo biti strelivni vozovi po 20 korakov drug od drugega oddaljeni.

579. Za nadomeščenje streliva veljajo sledeče določbe:

Pri napadu je mogoče četam strelivo dovažati le, dokler streljajo v veliko daljavo in še nekaj časa v srednjo daljavo, potem pa je zmirom težavneje. Rojnim četam donšajo strelivo navadno tiste rezerve, ki se jim v pomoč pošljejo, ali pa posebni oddelki, ktere pošlje rezerva pod vodstvom podčastnika v rojno vrsto, ki potem tam ostanejo.

580. V brambi, posebno v postavih ali mestih za brambo utrjenih, se lahko že pred bojem vsi vozovi izpraznijo, strelivo pa med vojake razdeli ali pa se na pripravnih mestih blizu rojne vrste na tla položi. Ko bi streliva še zmanjkalo, priskrbi se novo kakor pri napadu.

581. Mrtvim in ranjenim se strelivo pobere in med zdrave razdeli.

584. Patrone naj se jemljejo najprej iz zadnjih zabojev, in še le potem iz sprednjega voza. Prej ko se nov voz načne, mora biti prejšnji čisto izpraznjen.

Prazni vozovi jedne čete se morajo zjedinjeni precej k divizijskemu strelivnemu parku nazaj peljati,

da se tam prazni zaboji zamenijo za polne, potem pa se morajo hitro k svojim bataljonom ali polkom nazaj podati.

585. Če druga četa za strelivo prosi, vstreže se jej popolno ali deloma, če je nujnost velika in zaloge več ali manj obilna.

§ 62. Vkoriščenje zemljišča (Benützung des Terrains).

586. S tem, da se zemljišče prav vkoristi, se daje streljanju veči uspeh, četa se obvaruje nepotrebnih zgub, in mogoče je sovražnika bolj nenadoma zgrabiti.

587. Brez nujne potrebe se četa sicer ne sme izpostaviti sovražnemu ognju, vendar smejo čete le tako dolgo v kritju ostati, kakor to dopušča bojni namen.

588. Če je poveljniku na prosto voljo dano, v kateri smeri (Richtung) da hoče napredovati, ali če mu je le v obče odkazana, storil bo bolje, da napreduje dokler mogoče v kritju.

589. Na ravnem in odprtem zemljišču se mora četa tako razpostaviti, da jej ogenj manj škoduje.

590. Pri kretanju po zakritem zemljišču (skozi gozde, loge itd.) naj ostanejo oddelki v sebi sklenjeni in naj pazijo posebno na zvezo med seboj. Zato naj pošiljajo bojne patrole in posamične opazovalce (Späher) naprej in v stranice; posebno naj zavarujejo svoja krila.

591. Kadar se branijo gozdi in logi, brani naj se posebno zunanji rob gozda, zlasti najvažnejša mesta. Rojna črta naj se razpostavi po zunanjem robu ali nekaj korakov za sprednjo drevesno vrsto.

Naprej stoječi vogli in uhodom najbližnja mesta, ali tam, kjer bi se sovražnik v kritju lahko približal, treba je bolj gosto zasesti; težko pristopna mesta pa se le redko zastražijo, ali pa le opazujejo.

Sklenjeni oddelki naj se v kritje tje postavijo, od koder lahko brž na pomoč pridejo. Steza do njih in do rojne črte se mora, če treba, brž narediti in vidna storiti.

592. Ravno to velja za brambo mest in vasij.

Če vas ni pripravna za brambo, postavi se rojna črta pred njo, in zasedejo se le tiste hiše, ki so pripravne za brambo.

593. Ako četa v kako vas ali trg prodere, ne gre je voditi skozi sredo ulice, ampak ob obeh straneh tik hiš, da morejo vojaki opazovati na drugi strani stoječe hiše in vanje streljati, če treba.

595. Valovita tla in višine se morajo hitro zasesti, ker od tam se lahko podpira kretanje drugih oddelkov.

596. Zaseda kake visočine se ravna po njenem profilu (postranski podobi).

Rojna črta se navadno postavi na greben visočine; ako od tam ni mogoče streljati, mora se naprej pomikati na rebro, bodisi popolno ali deloma.

Ako se z grebena ne dá dobro streljati na rebra, treba je tista obstreljevati od strani.

597. Ako je treba prekoračiti kratko sotesko, hiti najprej rojna črta skozi njo, se onkraj soteske razširi in si skuša prostora pridobiti.

Ako se je treba skozi tako sotesko umakniti, mora se rojna črta pred njo ustaviti in se tako dolgo braniti, da druge čete skozi sotesko ubežijo. Za njimi gre potem še rojna črta, začenshi pri sredi ali pa pri krilih, kakor bolje dopušča zemljišče. Skozi sotesko je treba hitro hoditi, da je sovražnik ne zasede še prej, ko se je rojna črta skozi njo umaknila.

Pri soteskah, kjer je na visočine obeh stranij mogoče priti, je dobro, prej te visočine na jedni ali obeh straneh zasesti.

Tretji del (Dritter Theil).

Počastenja in parade (Ehrenbezeugungen und Paraden).

§ 72. Splošne določbe (Allgemeine Bestimmungen).

644. Za počastenja, ki jih ima skazovati četa, veljajo določbe službovnika za c. in kr. vojsko, prvi del, VIII. odstavek in točka 418.

645. Vsa počastenja, ki jih skazuje četa, izvršujejo se s puško na rami.

646. Na mestu se daje počastenje, kakor pri sprejemu (točka 657).

647. Ako četa maršira, daje počastenje s tem, da na zapovedko poveljnika obrne glavo v tisto stran, poveljnik pa salutira in ukaže potem povratek.

648. Pred Najsvetejšim se marširajoča četa ustavi, se obrne proti Najsvetejšemu in poveljnik jej potem ukaže „Zum Gebet!“ (K molitvi!)

§ 73. Sprejem (Empfang).

649. Pri sprejemu predstojnika se morata vod in kompanija postaviti v razvito črto.

650. Poravna se po tistem krilu, kteremu se predstojnik bliža. To se tedaj imenuje „Empfangsflügel“ (sprejemno krilo).

651. Zastava stoji pri vodu in kompaniji vselej na sprejemnem krilu, inace po točki 383.

654. Vodovi in kompanijski poveljniki stojé štiri korake pred šaržo sprejemnega krila.

657. Zapovedka za počastenje se dá pri vodu in kompaniji, kadar se ogledujoči predstojnik približa na 30 korakov.

658. Poveljnik parade gre predstojniku naproti in mu salutira, javi število mož, ki stojé v vrsti, in spremlja poveljnika, ko jih tisti ogleduje.

661. Šarže in vojaki gledajo pregledovalcu, ko mimo gre ali jaha, v obraz in ga spremljajo z očmi in obratom glave.

662. Po končanem pregledovanju dá poveljnik doglas: „Habt Acht“ (Pozor!) veli (komandira) obrat glave in si izprosi nadaljnih ukazov.

§ 74. Mimohod [defiliranje] (Defilierung).

663. Za defiliranje se ustopi vod v razvito črto, kompanija v kolono.

668. Vodovi poveljnik maršira le tedaj, če vod sam mimo hodi, 6 korakov v sredi pred vodom, kompanijski poveljnik pa 6 korakov v sredi pred prvim oddelkom.

671. Defilira se na doglas:
„Defilierung!“ (Mimohod!)

in na zapovedko:

„Zug (Compagnie), rechts (links) schaut!“
(Vod [kompanija], desno [levo] glej!);
potem se zaukaže začetek kretanja.

676. Četa maršira prosto in neprisiljeno. Šarže in vojaki gledajo pregledujočemu predstojniku, ko mimo gredo, v obraz.

Šarže na krilu mimohoda skrbijo za kritje in distancijo, gledajo naravnost pred se in obračajo glave še le 3 korake pred in po tistem mestu, mimo kterega se defilira.

§ 75. Streljanje v slavo (General-Decharge).

678. Da se streljanje v slavo vrši, postavi se poveljnik v primerno daljavo v sredo pred front ter se obnaša po točkah 137 in 260.

679. Brž ko so peš-čete vstrelile v slavo, pusti poveljnik po točki 657. počast izvršiti in salutira v svoji stoji.

Dodatek (Anhang).

Izobraženje novakov (Ausbildung der Rekruten).

- § 1. Občne določbe (Allgemeine Bestimmungen).
- § 2. Čas izobražbe (Ausbildungs-Zeit).
- § 3. Cilji izobražbe (Ausbildungs-Ziele).
- § 4. Osobje za izobražbo (Ausbildungs-Personale).
- § 5. Pravila za izobražbo (Anhaltspunkte für die Ausbildung).

Telovadbe (Gymnastische Übungen).

- § 6. Občne določbe (Allgemeine Bestimmungen).
- § 7. Vežbe sklepov (Gelenkübungen).

54. Na doglas (avizo):

„Hüften fest!“ (Podboči se!)

postavi se vojak po propisu § 2, prvi del, položi roke s palcem odvezad, ploščato na ledja in komolca se zmerno nazaj potegneta.

55. „Fersen heben!“ (Vzdigni pete!)

56. „Knie beugen!“ (Pripogni koleno!)

57. „Knie tief beugen!“ (Pripogni nizko koleno!)

58. „Bein vorwärts heben!“ (Stegni nogo naprej!)

59. „Bein rückwärts (seitwärts) heben!“ (Dvigni nogo nazaj [v stran]!)

60. „Bein schwingen!“ (Zamahni z nogo!)
61. „Knie heben!“ (Dvigni koleno!)
62. „Knie heben und strecken!“ (Dvigni in stegni koleno!)
63. „Anfersen!“ (Brcaj s petama!)
64. „Knie schnellen!“ (Štrkni s koleni!)
65. „Arm vorwärts schwingen!“ (Zamahni z roko naprej!)
66. „Arm rückwärts schwingen!“ (Zamahni z roko nazaj!)
67. „Arme vorwärts stossen!“ (Suvaj [pahaj] z rokama naprej!)
68. „Arme seitwärts stossen!“ (Suvaj [pahaj] z rokama v stran!)
69. „Arme abwärts stossen!“ (Suvaj [pahaj] z rokama navzdol!)
70. „Vorwärts beugen!“ (Nagni se naprej!)
71. „Rückwärts beugen!“ (Nagni se nazaj!)
72. „Seitwärts beugen!“ (Nagni se vstran!)
73. „Drehen!“ (Zavijaj se!)

§ 8. Vežba v tekanju (Übungen im Laufen).

74. Tekanje naj se vadi na ravnih, suhih tleh, ne pa črez pesek in nikdar proti vetru.

75. Med tekanjem naj se usta lahko zaprejo in naj se diha v daljših oddihih skoz nos.

Po vsakem teku naj se kretanje še v koraku nadaljuje, da se pljuča pomirijo.

76. Iz začetka naj se vežba tečni korak, potem pa polni tek.

Dolgost koraka v polnem teku je 90 centimetrov.

Iz začetka naj se ne teka dalj časa ko jedno minuto na jedenkrat; ko so vojaki bolj izurjeni, smejo že po dve minuti teči.

Pri daljnih kretanjih v teku — hoje pa 16 minut ne smejo prekoračiti — mora vselej slediti na dve minuti teka po 5 minut navadnega korakanja.

Polni tek naj se začetkoma izvrši samo na daljine od 80 do 100 korakov, pozneje do 200 korakov, od posameznih bolje izvežbanih vojakov do 300 korakov ali pa, da se več vojakov skuša, kateri bo prej pritekel do kakega kraja (cilja).

§ 9. Vežbe v skakanju (Übungen im Springen).

80. Sprung mit geschlossenen Füßen von der Stelle vorwärts. (Skok s sklenjenima nogama z mesta naprej.)

81. Freisprung von der Stelle. (Prosti skok z mesta.)

82. Freisprung mit Angehen (Anlauf). (Prosti skok s pristopom [pritiskom].)

Weitsprung. (Skok v daljavo.)

Tiefsprung. (Skok v globočino.)

§ 10. Vežbe na brani (Übungen an einer Barrière).

90. Überspringen mit beiden Händen. (Zavihteti z obema rokama.)

91. Überspringen mit einer Hand. (Zavihteti z jedno roko.)

92. Erhalten des Gleichgewichtes. (Obdržati ravnotežje.)

Za to vežbo položi se okroglo bruno črez kak rov ali jarek.

§ 11. Prehod črez višje predmete (Übersetzen höherer Gegenstände).

§ 12. Vežba s puško (Übungen mit dem Gewehre).

98. Vežba z levico (Übungen mit dem linken Arme).

„Linker Arm — Mündung hoch!“ (Levica — ustje na viš!)

99. 1. „Gewehr vorwärts (links) stossen!“ (Suni puško naprej [levo]!)

100. 2. „Gewehr vorwärts (links) heben und senken!“ (Puško naprej [levo] privzdiguje in povešaj!)

101. 3. „Gewehr in Anschlag erheben — rechten Arm vorwärts stossen!“ (Puško k namerjanju uravnati — z desnico naprej suniti!)

Vežba z desnico (Übungen mit dem rechten Arme).

102. „Rechter Arm — Mündung hoch!“ (Desnica — ustje na viš!)

103. 1. „Gewehr aufwärts stossen!“ (Suni puško na viš!)

104. 2. „Gewehr aufwärts stossen — rückwärts und vorwärts schwingen!“ (Suni puško na viš — nazad in naprej mahati!)

105. 3. „Gewehr aufwärts stossen — rechts und links seitwärts schwingen!“ (Suni puško na viš — desno in levo na stran mahati!)

106. 4. „Gewehr aufwärts stossen — an die Schulter und zum Anschlag senken!“ (Suni puško na viš — spusti jo na rame in k namerjanju!)

107. Ročne vežbe v namerjanju (Mechanische Übungen im Anschlage).

§ 13. Poraba puške kot bodno orožje (Gebrauch d. Gewehres als Stosswaffe).

111. „Fällt das — **Bajonnett?**“ (Naperi — bod!)

112. „In die Balance!“, „Beim Fuss!“ oder: „Schultert!“ (Na preves!), (K nogi!) ali: (Na rame!)

113. „Zum Fechten — **Stellung!**“ (Na borbo — stav!)

114. „In die Balance!“, „Beim Fuss!“ oder: „Schultert!“ (Na preves!), (K nogi!) ali: (Na rame!)

115. Kretanje v borilnem stavu (Bewegungen in der Fechtstellung):

„Vorwärts — **Marsch!**“ (Naprej sto — paj!)

116. „Rückwärts — **Marsch!**“ (Nazaj sto — paj!)

117. „**Halt!**“ (Stoj!)

119. „Sprung — **rückwärts!**“ (Odskoči na — zad!)

120. „Aus — **fall!**“ (Za — bodi!)

121. „Rechts — **parirt!**“ (Desno — odbij!)

122. „Links — **parirt!**“ (Levo — odbij!)

125. „Gegen Reiterei zum Fechten — **Stellung!**“ (Proti konjištvu na borbo — stav!)

126. „Schlag und Aus — **fall!**“ (Udri in za — bodi!)

Znaki s trobilom (Horn-Signale).

Einfacher Stoss (Jednovit zatrob). — Doppelter Stoss (Dvozatrob). — Habt Acht! (Pozor!) — Vorwärts (Naprej). — Zurück (Nazad). — Rechts (Desno). — Links (Levo). — Marsch (Popotnica) 115 korakov v minuti. — Schritt (Korak). — Schnellschritt (Brzi korak). — Laufschrift (Tek). — Halt (Stoj).

Schiessen (Streljati). — Feuereinstellen (Ne streljaj). — Sturm-Signal (Naskok). — Reiterei (Konjica). — Rast (Počitek) [Odmor]. — Abblasen (Odtrobi). — Vergatterung (Zbor). — Alarm (Zbeg). — Feuerlärm (Na ogenj). — Ganzer Ruf, Halber Ruf (Celi klic, Polu klic). — Fronträumen (V kraj). — Generalmarsch (Generalna popotnica). — Tagwache (Budnica). —

Retraite (Mirozov). — Gebet (Molitva). — Kirchenruf (Cerkveni zov).

Znaki med mašo (Zeichen während der Messe):

Začetek maše; — evangelje; — sanktus; — predznak za povzdigovanje; vselej tri poklice.

Povzdigovanje, tri poluklice, tri jednotne zatrobe in poluklica.

Obhajilo, poluklica, tri jednotne zatrobe in poluklica.

Konec maše, tri poluklice.

Blagoslov, kakor pri povzdigovanju.

Konec bogoslužja, odtrobiti (Abblasen).

Opozorni zatrobi (Avertissement-Stösse).

O prihodu Nj. veličanstva cesarja: Tri cele klice in generalni marš.

O prihodu c. in kr. visokostij: Dva cela klica in generalni marš.

O prihodu državnega vojnega ministra, generalnega nadzornika armade, vojnega maršala, višjega poveljnika v okrožju njemu podložnih čet, višjega poveljnika domobranbe v njegovi državni polovici, kornega poveljnika, kakor tudi imenovanih namestnikov zapovedujočih generalov v okrožju njim podložnih čet, oziroma v njihovih vojaško-teritorijalnih okrajih; zapovedujočih generalov v tistih kornih okrajih, v katerih imajo omejeno pregledovalno pravico, potem pri pehoti in lovcih o prihodu generalnega nadzornika pehote, pri mornarici o prihodu morskega poveljnika in o prihodu poveljnika kakega oddelka c. in kr. vojnih ladij v okrožju avstro-ogerskih bregov, in o prihodu pristaniškega admirala v Pulji v okraju pristaniškega admiralata: Tri poluklice in prvi del marša.

O prihodu feldzeugmeistra ali generala konjice:
Dva poluklica in prvi del marša.

O prihodu podmaršala: Tri poluklice in tri podvojene zatrobi.

O prihodu generalmajorja: Dva poluklica in dva podvojena zatroba.

Za poklicanje straž: Cel klic in jednoten zatrob.

Za poklicanje pripravljenega oddelka: Cel klic, jednoten zatrob in hitri korak.

Za poklicanje nadzornega narednika ali nadlovca: Poluklica in tri podvojene zatrobe.

Za poklicanje korporalov (podlovcev) od dneva: Poluklica in dva podvojena zatroba.

Za poklicanje nadzornih razvodnikov, patrolovodnikov (vojakov): Poluklica in podvojen zatrob.

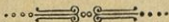
Za poklicanje glasbenikov: Poluklica in tri jednotne zatrobe.

Klicanje čete, znaki klicanja (Ruf des Truppenkörpers, Anruf-Signale): Vsak polk (lovski bataljon) ima polkovni (bataljonski) klic, s katerim ga je moč poklicati.

Znaki klicanja so:

Za bataljone v polku: za prvi bataljon podvojen zatrob, — za drugi bataljon 2, — za tretji bataljon 3 — in za četrti bataljon 4 podvojene zatrobe.

Za kompanije v bataljonu: za 1. (5., 9., 13.) kompanijo jednoten zatrob, — za 2. (6., 10., 14.) dva — za 3. (7., 11., 15.) tri — in za 4. (8., 12., 16.) štiri jednotne zatrobe.

Kazalo (Inhalt).

	Stran
Uvod (Einleitung)	3
Prvi del (Erster Theil): Posamezna izobražba (Einzel-Ausbildung)	6
Drugo poglavje (II. Hauptstück): Vod (Zug)	25
Tretje poglavje (III. Hauptstück): Kompanija (Compagnie)	36
Drugi del (Zweiter Theil): Boj (Gefecht)	43
Tretji del (Dritter Theil): Počastenja in parade (Ehrenbezeugungen und Paraden)	55
Dodatek (Anhang): Izobraževanje novakov (Ausbildung der Rekruten)	57
Telovadbe (Gymnastische Übungen)	57
Znaki s trobilom (Horn-Signale)	61

COBISS :042:00

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000430218

Pri pisatelju v Gradcu (Grazbachgasse 40) se
dobé sledeče od c. in kr. državno-vojnega mini-
sterstva potrjene in vojaškim šolam dopuščene
knjige:

1. Vježbovnik (Exercier-Reglement, slovenisch) 20 kr.
2. Prišega in vojni členi (Eid und Kriegs-
Artikel, deutsch-slovenisch) 20 .
3. Službovnik za c. in kr. vojsko. I. del. (Dienst-
Reglement, I. Theil, deutsch-slovenisch) . . . 80 .
4. Službovnik za c. in kr. vojsko. II. del. (Dienst-
Reglement, II. Theil, deutsch-slovenisch) . . . 80 .
5. Službovnik za c. in kr. vojsko. III. del.
(Dienst-Reglement, III. Theil, slovenisch) . . . 15 .
6. Garnizonska in stražna služba (Garni-
sons- und Wachdienst, slovenisch-deutsch) . . . 20 .
7. Werndl-ova puška za c. in kr. vojsko
(Werndl-Gewehr, slovenisch-deutsch) 20 .
8. Pouk o zemljišču (Terrainlehre, slovenisch-
deutsch) 20 .
9. Organizacija vojsstva (Heeres - Organisa-
tion, slovenisch-deutsch) 20 .
10. Slovnica vojaška (Grammatik der slove-
nischen-Sprache) 1 gld. 30 .

Vse te knjige se lahko naroče tudi: v Gorici pri
Likar-ju, v Trstu pri Dase-ju, v Ljubljani v Katoliški
bukvarni in pri Kleinmayer-ju, v Celovcu pri A. Rau-
necker-ju, v Gradcu pri Giesler-ju in Pechel-ju, na
Dunaju pri Seidl-ju, v Tesinu (Teschen) pri Prohaski.

Oglas!

Sledeče vojaške knjige so tudi že poslovenjene
in hodo prej ko mogoče natisnjene:

Poučilo o streljanju (Schliess-Instruction)
in Puška repetirka (Repetier-Gewehr).